

ἔπιτιμωσις, quæ est obiurgatio, habet & ipsa Pathos, id est, cum obiecta iisdem uerbis refutamur. Aeneas ignarus abest, ignarus absit.

Deesse huic libro finem iam ante monuimus.

A
Per abiur-
gationem.

MACROBII AVRELII

THEODOSII VIRI CONSULARIS ET ILLUSTRIS

SATURNALIORVM

LIBER .V.

¶ Si non aliis, hoc certe præferendum esse Ciceroni Vergilium, quod ille in uno tantum, hic in omnibus dicendi generibus excelluerit. Tum de quatuor generibus dicendi, de quibus duplici stylo. B

Caput .I.

OST HAEC CVM PAVLISPER EVSEBIVS QUIEUisset, omnes inter se consono murmure, Vergilium non minus oratorem, quàm poetam habendum pronuntiabant: in quo & tanta ornandi disciplina, & tam diligens obseruatio rhetoricae artis ostenderetur. Et Auienus, dicas mihi, inquit, uolo doctorum optime, si concedimus (sicuti necesse est) oratorem fuisse Vergilium, si quis nunc uelit orandi artem con-

sequi, utrum magis ex Vergilio, an ex Cicerone proficiat? Video quid agas, inquit Eusebius, quid intendas, quo me trahere coneris, eo scilicet quo minime uolo, ad comparationem Maronis & Tullii. Verecunde enim interrogasti uter eorum præstantior, quandoquidem necessario is plurimum collaturus sit, qui ipse plurimum præstat. Sed istam mihi necessitatem altam & profundam remittas uolo, quia non nostrum inter illos tantas componere lites. Nec ausim in utramuis partem talis sententiæ autor uideri. Hoc solum audebo dixisse, quia facundia Mantuani multiplex & multiformis est, & dicendi genus omne complectitur. Ecce enim in Cicerone uestro unus eloquentiæ tenor est, ille abundans, & torrens, & copiosus. Oratorum autem non simplex, uel una natura est, sed hic fluit & redundat, contra ille breuiter & circumsise dicere affectat, tenuis quidam & siccus & sobrius amat quãdam dicendi frugalitatem, alius pinguis & luculenta & florida oratione lasciuit. In qua tanta omnium dissimulatiõne unus omnino inuenitur Vergilius, qui eloquentiam ex omni genere conflauit. C

Respondit Auienus, Aptius uellẽ me has diuersitates sub personarum exemplis doceres. Quatuor sunt, inquit Eusebius, genera dicendi. Copiosum, in quo Cicero dominat. Breue, in quo Sallustius regnat. Siccum, quod Frõtoni ascribit. Pingue & floridum, in quo Plinius secundus quondam, & nunc nullo ueterum minor noster Symmachus luxuriat. Sed apud unum Maronem hæc quatuor genera reperiuntur. Vis audire illum tanta breuitate dicentem, ut arctari magis & contrahi breuitas ipsa non possit? Et cãpos ubi Troia fuit. Ecce paucissimis uerbis maximam ciuitatem hausit & absorpsit: non reliquit ille nec riuam. Vis hoc ipsum copiosissime dicat? Venit summa dies, & inelectabile tempus Dardaniæ: fuimus Troes, fuit Ilium, & ingens Gloria Teucrorum. ferus omnia luppius Argos Trãstulit, incensa Danaï dñant in urbe. O pa

D
Dicendi ge-
nera quatuor

E be. O patria, o diuum domus Ilium, & inclyta bello Moenia Dardanidum. Quis cladem illius noctis, quis funera fando Explicet: aut possit lachrymis æquere labores: Vrbs antiqua ruit multos dominata per annos. Quis fons, quis torrens, quod mare, tot fluctibus, quot hic uerbis inundauit: Cedo nunc siccum illud genus elocutionis. Turnus ut anteuolans tardum præcesserat agmen, **V**iginti lectis equitum comitatus, & urbi. Improuisus adest, maculis quem Thracius albis Portat equus, cristaque tegit galea aurea rubra. Hoc idem quo cultu, quæ florida oratione cum libuerit proferetur: Forte sacer Cybele Choreus olimque sacerdos Insignis, longe phrygiis fulgebat in armis, Spumantemque agitabat equum, quem pellis ahenis In plumam squamis auro conferta tegebat. Ipse peregrina ferrugine clarus & ostro Spicula torquebat Lycio Cortynia cornu, Pictus acu tunicas & barbara tegmina crurum. Sed hæc quidem inter se separata sunt. **F** Vis autem uidere quemadmodum hæc quatuor genera dicendi Vergilius ipse permisceat, & faciat unum quoddam ex omni diuersitate pulcherrimum temperamentum: Sæpe etiam steriles incendere profuit agros, Atque leuem stipulam crepitantibus urere flammis. Siue inde occultas uires & pabula terræ Pinguia concipiunt, siue illis omne per ignem Excoquit uitiū, atque exodat inutilis humor. Seu durat magis, & uenas astringit hiates, Ne tenues pluuiæ rapidi uepotentia solis Acrior, aut boreæ penetrabile frigus adurat. Ecce dicendi genus, quod nusquam alibi deprehendes, in quo nec præceptus breuitas, nec infinita copia, nec ieiuna siccitas, nec lætitia pinguis.

Styli dicendi duo.

SUNT præterea styli dicendi duo, dispari moralitate diuersi. **V**nus est maturus & grauis: qualis Crasso assignatur. Hoc Vergilius utitur, cum Latinus præcipit Turno. O præstans animi iuuenis, quantum ipse feroci Virtute exuperas, tanto me impensius æquum est Consulere, & reliqua. Alter huic contrarius, ardens & erectus, & infensus: quali est usus Antonius. Nec hunc apud Vergilium frustra desideraueris. Haud talia dudum Dicta dabas: morere, & fratrem ne desere frater. Vides ne eloquentiam omni uarietate distinctam: quam quidem mihi uidetur Vergilius, non sine quodam præfagio, quo se omnium profectibus præparabat, de industria permiscuisse: idque non mortali, sed diuino ingenio præuidisse: atque adeo non alium ducem secutus, quam ipsam rerum omnium matrem naturam, hanc prætexuit uelut in musica concordiam dissonorum. Quippe si mundum ipsum diligenter inspicias, magnam similitudinem diuini illius, & huius poetici operis inuenies. Nam qualiter eloquentia Maronis ad omnium mores integra est, nunc breuis, nunc copiosa, nunc sicca, nunc florida, nunc simul omnia, interdum lenis aut torrens: sic terra ipsa, hic læta segetibus & pratis, ibi syluis & rupibus hispida, hic sicca arenis, hic irrigua fontibus, pars uasto aperitur mari. Ignoscite, nec nimium me uocetis, qui naturæ rerum Vergilium comparauit. Intra ipsum enim mihi uisum est, si dicerem decem rhetorum, qui apud Athenas atticas floruerunt, stylos inter se diuersos hunc unum permiscuisse.

¶ Quæ Vergilius traxerit a Græcis, quodque tota Aeneis effigiata sit ad exemplar Iliados atque Odysseæ Homericæ.

Caput .II.

Tunc

Vne Euāgelus irridenti similis, Bene, inquit, opifici deo a rure Man-
 tuano poetam comparas: quem Græcos rhetores, quorū fecisti men-
 tionem, nec omnino legisse asseuerauerim. Vnde enim Veneto, rusti-
 cis parentibus nato, inter syluas & frutices educato, uel leuis Græcarum noti-
 tia literarum?

ET EVSTACHIVS, Caue inquit Euangele Græcorū quenq̄ uel de sum-
 mis autoribus tantam Græcæ doctrinæ haulisse copiam credas, quantam so-
 lertia Maronis uel assecuta est, uel in suo opere digessit. Nam præter philoso-
 phiæ & astronomiæ amplam illam copiam, de qua supra disseruimus, nō par-
 ua sunt alia quæ traxit a Græcis, & carmini suo tanq̄ illic nata conseruit.

ET PRÆTEXTATVS, Oratus sis, inquit, Eustachi, ut hæc quoq̄ cōmuni-
 cata nobiscum uelis, quantum memoria repente incitata suffecerit. Omnes
 Prætextatum secuti ad differendum Eustachium prouocauerūt. Ille sic incipit.

QVÆ VERGILIVS traxit a Græcis, dicturum ne me putatis ea quæ uulgo
 nota sunt: q̄ Theocritū sibi fecerit pastoralis operis autorē, ruralis Hæsiōdū
 & q̄ in ipsis gæorgicis tēpestatis serenitatisq̄ signa de Arati phænomenis tra-
 xerit. Vel q̄ euerfionē Troiæ, cum Sinone suo & equo ligneo cæterisq̄ om-
 nibus quæ librum secundum faciunt, a Pisandro pene ad uerbum transcripse-
 rit: qui inter Græcos poetas eminet opere, quod a nuptiis Iouis & Iunonis in-
 cipiens uniuersas historias, quæ mediis omnibus seculis usq̄ ad ætatem ipsius
 Pisandri contigerunt, in unam seriem coactas redegerit, & unū ex diuersis hia-
 tibus temporum corpus effecerit. In quo opere inter historias cæteras interi-
 tus quoq̄ Troiæ in hunc modum relatus est. Quæ fideliter Maro interpretā-
 do, fabricatus est sibi Iliacæ urbis ruinam. Sed & hæc & talia ut pueris decāta-
 ta prætereo. Iam uero Aeneis ipsa, nōne ab Homero sibi mutuata est, errorem
 primum ex Odyssæa, deinde ex Iliade pugnas: quia operis ordinem necessario
 rerum ordo mutauit, cum apud Homerum prius Iliacum bellum gestum sit,
 deinde reuertēti de Troia error cōtigerit Vlyssi: apud Maronē uero Aeneæ
 nauigatio bella quæ postea in Italia sunt gesta, præcesserit. Rursus Homerus
 in primo cum uellet iniquum Græcis Apollinem facere, causam struxit de sa-
 cerdotis iniuria. Hic ut Troianis Iunonem faceret infestam, causarum sibi con-
 gieriē cōparauit. Nec illud cū cura magna relaturus sum, licet (ut existimo)
 non omnibus obseruatum, q̄ cum primo uersu promississet producturum sese
 de Troiæ littoribus Aeneam, Troiæ qui primus ab oris Italiam fato profu-
 gus Lauinæq̄ uenit Littora, ubi ad ianuam narrandi uenit, Aeneæ classem nō
 de Troia, sed de Sicilia producit. Vix e cōspectu Siculæ telluris in altum Ve-
 la dabāt læti. Quod totum Homericis filis texuit. Ipse enim uitans in poemate
 historicorum similitudinem, quibus lex est incipere ab initio rerum, & conti-
 nuam narrationem ad finem usque perducere: ipse poetica disciplina a rerum
 medio cœpit, & ad initium post reuersus est. Ergo Vlyssis errorem non
 incipit a Troiano littore describere, sed facit eum primo nauigantem de insula
 Calypsonis, & ex persona sua perducit ad Phæacas. Illic in cōuiuio Alcinoi re-
 gis narrat ipse quemadmodum de Troia ad Calypsonem usq̄ puenerit. Post
 n Phæacas

E Phæacas rursus Vlyffis nauigationē usq; ad Ithacam ex psona propria poeta describit. Quem secutus Maro: Aeneā de Sicilia producit, cuius nauigationem describendo pducit ad Libyā, Illic in cōuiuio Didonis narrat ipse Aeneas usq; ad Siciliam de Troia nauigationem suā: & addidit uno uersu, quod iā copiose poeta descripserat. Hinc me digressum uestris deus appulit oris. Post Africam q; rursus poeta ex psona sua iter classis usq; ad ipam describit Italiā. Interea mediū Aeneas iam classe tenebat Certus iter. Quid q; & omne opus Vergilianū uelut de qdam Homerici operis speculo formatum est: Nam & tempestas mira imitatione descripta est. Versus utriusq; q uolet cōferat. Vt Venus in Nausicaæ locum Alcinoi filiaē successit. Ipsa autem Dido refert speciē regis Alcinoi cōuiuium celebrantis. Scylla q; & Charybdis & Circe decēt attingit: & pro solis armētis, strophades insulæ fingunt. At pro cōsultatiōe inferorum, descensus ad eos cum comitatu sacerdotis inducūt. Ibi Palinurus Elpenori: sed & infesto Aiaci, infesta Dido: & Tiresiæ cōsiliis, Anchisæ monita respōdent. Iam prælia Iliadis, & uulnerum nō sine disciplinæ pfectiōe descriptio, & enumeratio auxiliorū duplex, & fabricatio armorū, & ludicri certaminis uarietas, ictumq; in reges & ruptū fœdus, & speculatio nocturna, & legatio reportans a Diomede repulsam, Achillis exemplo, & sup Pallāte ut Patroclo lamētatio: & altercatio, ut Achillis & Agamēnonis, ita Drancis & Turni. (Vtrobique em̄ alē suum, alē publicum cōmodum cogitabat): pugna singularis Aeneæ atq; Turni, ut Achillis & Hectoris: & captiui inferis destinati, ut illic Patrocli, hic Pallantis, Sulmone creatos Quattuor hic iuuenes, totidem quos educat Vfers Viuētes rapit inferias, quos imolet umbris. Quid q; pro Lycaone Homericō, qui inter fugientes dephensus, nō mirum si ad pces confugerat, nec tñ Achilles propter occisi Patrocli dolorem pepcit, simili cōditiōe Magus in medio tumultu subornatus est: Inde Mago procul infestam cōtēderat hastam. Et cum ille genua amplectens uitam supplex petisset, respōdit, Belli cōmercia Turnus Sustulit ista prior, iam tum Pallante perempto. Sed & insultatio Achillis in ipsum Lycaonem iam pemptum, in Tarquiuum a Marone trāssert. Ille ait.

Home. xxi. ἔνταυδοί νῦν κείσο μὲν ἰχθύσι, οἱ δ' ὠτρίλῃς
Iliados. αἰμὶ ἀπολιχμισσόντα ἀκιδέες, οὐδέ σε μήτις

H ἔνδε μὲν ἰλε χείροσι γαστέροι. ἀλλὰ σκάμανδρον
οἷσι δινίης, εἴσω ἄλος εὐρέα κόλπων. & cetera.

At hic noster. Istic nunc metuende iace, & reliqua.

De diuersis Vergilii locis ex Homero traductis. Caput .III.

ET si uultis me & ipsos proferre uersus ad uerbum pene translatos, licet omnes præsens memoria non suggerat, tamen qui se dederint obuios annotabo.

Home. iij. Νόστρον μὲν μαζῶν πέλαιον, τόξον δ' οἰδκρον.
Iliad.

Totam rem quanto compendio lingua ditior explicauit: Vester, licet periodo Adduxit longe, donec curuata coirent (usus, idem tamen dixit. Inter se capita, & manibus iam tangeret æquis Laeva aciem ferri, dextra neruoc; papillam.

Ἄλλ' ὅτε δὴ τῶν νῆσων ἐλείπομεν, οὐδέ τις ἄλλη
φαίνετο γαίῳ, ἀλλ' οὐρανόσδε δέξασα,
δὴ τότε κρουέην νεφέλην ἔσκηε κρονίω
νήος ὑπὲρ γλαφυρῆς, ἥχλυσε δὲ πόντος ὑπὸ αὐτῆς.

Nec iam amplius ullæ
Apparent terræ, cœlum undiq; & undiq; pontus.
Curvata in montis faciem circumstetit unda.
Et de tartaro ille ait.

τούσων ἔνεσθ' αἰδέω, ὅσων οὐρανόσδε ἐσ' ἀπὸ γαίης.

Bis patet in præceps tantum, tenditq; sub umbras,
Quantus ad æthereum cœli suspectus olympum.

Αὐτὰρ ἐπεὶ πόσιος καὶ ἐδητύου θύξ' ἔσσην ἔντο.
Postq̄ exempta fames, & amor cōpressus edendi,
ὡς ἔφατ' εὐχόμενον, τῷ δ' ἥκλυε λιπέτα Ζεὺς,
τῷ δ' ἔπερον μὲν ἔδωκε πατὴρ, ἔπερον δ' ἀνένδυον,
νήων μὲν οἱ ἀπώγει πόλεμόν τε μάχην τε
δῶκε, σὸόν δ' ἀνένδυσε μάχης διαπονέεσθαι.

Audiit, & uoti phœbus succedere partem
Mente dedit, partem uolucres disperfit in auras.

καὶ παῖδες παῖδων τοὶ κεν μετόπισθε γένωνται.

Hic domus Aenæe cunctis dominabitur oris,
Et nati natorum & qui nascentur ab illis.
Et alibi ille ait.

καὶ τὸτ' ὀδυσσεὺς λύτο τούνατα καὶ φίλον ἦτορ
ὄχθισθ' δ' ἄρα ἔειπε πρὸς ὄν μεγαλήτορα θυμόν.

Hic de duobus unum fabricatus est.

Extemplo Aenæe soluuntur frigore membra,

ἄξον δὲ ἔγχος Διομήδεσθ', ἠδὲ καὶ αὐτὸν
πρυθία δῖος πεσέην Σικελῶν προπάροιθε πυλάων.

Armipotens præses belli Tritonia uirgo
Frange manu telum phrygii prædonis, & ipsum
Pronum sterne solo, portiq; effunde sub ipsis.

ἦτ' ὀλήνη μὲν πρῶτα κορύσσεται, αὐτὰρ ἔπειτα
οὐρανόσδε κέρει κάρη, καὶ ἐπὶ χθονὶ βάλει.

Ingrediturq; solo & caput inter nubila condit.
Ille de somno ait.

καὶ τῷ δ' ἠδυσμῶσθ' ὑπνῶσθ' ἐπὶ βλεφάροισιν ἐπιπέσθαι
νήγχετος ἠδισος δανάτω ἄγχισα εἰκώς.

Dulcis & alta quies placidæq; simillima morti.

Ἄλλ' ἐκ τοι ἔρέω, καὶ ἐπὶ μέγαν ὄρκον ὀμῶμαι,
ναὶ μὰ τὸδε σκήπτρον, τὸ μὲν οὐποτε φύλλα καὶ ὄζον
φύσθ', ἐπείδῃ πρῶτα τομήν σὺ ὄρεσι λείλοιπεν
οὐδ' ἀναθλήσθ', πρὶ γούρ' ἔα εἰ χαλκὸς ἔλεψεν

n ij οὐλλαστε

A
Home, xij.
Odyseæ

vij. Iliados

B
i. Iliados
& alibi
xvi. Iliados

xx. Iliados,
C

v. Odyseæ

vi. Iliados
D

iiij. Iliados

Locus resti-
tutus ex
xij. Odyf.

4. Iliados

E εὐλαπὲ κῆλ φλοισὺν αὐτὸν τε μὴ ἕως Ἀχαιῶν
 ἐν παλάμῃ φορέουσι Δικαῶντοιοι, οἱ τε δέμισα
 πρὸς Διὸς εἰρύαται. ὃ δὲ τοι μέγας ἔσεται ὄρκος.

Vt sceptrum hoc (dextra sceptrum nam forte gerebat)
 Nunq̄ fronde leui fundet uirgulta neq̄ umbram,
 Cum semel in syluis imo de stirpe recisum
 Matre caret, posuitq̄ comas & brachia ferro,
 Olim arbos, nunc artificis manus ære decoro
 Inclusit, patribusq̄ dedit gestare Latinis.

Sed iā si uideat a collatione uersuū trāssatorū faceſſo, ut nec uniformis narratio
 pariat ex facietate fastidiū, & sermo ad alia nō minus præſenti causæ apta uer-
 tat̄. Perge quæſo, inquit Auienus, oīa q̄ de Homero subtraxit inuestigare.
 F Quid em̄ suauius, q̄ duos præcipuos uates audire idē loquētes? Quia cu tria
 hæc ex æquo impossibilia putent̄, uel loui fulmē, uel Herculi clauā, uel uersum
 Homero subtrahere: quod etſi fieri posset, aliū tamē nullū deceret uel fulmen
 præter louē iacere, uel certare præter Herculē robore, uel canere quod cecinit
 Homerus: hic opportune in opus suū q̄ prior uates dixerat trāsserendo, fecit ut
 sua esse credant̄. Ergo puoto omniū feceris, si cū hoc cœtu cōmunicata uelis
 quæcūq̄ a uestro noster poeta mutatus est. Cedo igit̄, Eustachius ait, Vergi-
 lianū uolumē: quia locos eius singulos īspiciēs, Homericor̄ uersuū prōptius
 admonebor. Cūq̄ Symmachī iulſu famulus de bibliotheca petitū librū detu-
 lisset, temere uoluit Eustachius. Et dū uersus quos fors obtulisset inspiceret, ui-
 G dete, inquit, portum ad ciuitatē Didonis ex Ithaca migrantem,

Est in secessu longo locus, insula portum
 Efficit obiectu laterum, quibus omnis ab alto
 Frangitur, inq̄ sinus scindit sese unda reductos.
 Hinc atq̄ hinc uastæ rupes, geminicz̄ minantur
 In cœlum scopuli, quorum sub uertice late
 Aequora tuta silent, tum syluis scena coruscis
 Desuper, horrēticz̄ atrum nemus imminet umbra,
 Fronte sub aduersa scopulis pendentibus antrum,

H Intus aquæ dulces, uiuocq̄ sedilia saxo,
 Nympharum domus. hic fessas non uincula naues
 Villa tenent, unco non alligat ancora morsu.

Odyſſ. xiiij. ὄρκων ὃ δὲ ἕς ἐς λιμὴν ἄλιόο γέροντος
 ἐν δήμῳ ἰθάκης. δύο ἢ προβλήτες ἐν αὐτῷ
 ἅκται ἀποξέωνες λιμὴν πολυπέπηται.
 ἅ τ' ἀνέμων σκεπόωσι θυταίων μέγα κύμα.
 ἔκτοδερ, ἐκτοδερ ἢ ἀνθι δεσμοῖο μένουσι
 νῆες εὐσελμοι, ὅταν ὄρμου μέτρον ἴκωνται.
 αὐτὰς ἐπὶ κρατὸς λιμὴν ταυύφυλλο ἑλαίνῳ
 ἄγχοδι δ' ἀντ' ἀντρον ἐπὶ ἄτορ ἡροφίδες
 ἰξῶν ἡμφάων, αἰ νηϊάδες καλόνται

ἐν ᾗ κρητῆρες τε καὶ ἀμειβορῆες ἕασιν
 Δάινοι, ἐνθά δ' ἔπειτα τιθεῖσθ' ἄσσοι μέλισσαι.

De his q̄ i primo Aenei. sunt, ex Home. traducta. Caput. III.

T cum rogasset Auienus, ut non sparsim sed ab initio per ordinem
 annotaret, ille manu retractis in calcem foliis, sic exorsus est.

Aeole nancq; tibi diuum pater atq; hominum rex

Et mulcere dedit fluctus, & tollere uento,

Sunt mihi bis septem praestanti corpore nymphæ,

Quarum quæ forma pulcherrima Deiopeiam

Connubio iungam stabili, propriamq; dicabo.

Tempestat Aeneæ Aeolo concitante cum allocutione ducis res suas con- B
 clamantis, de Vlyssis tempestate & allocutione descripta est: in qua Aeoli jo-
 cum Neptunus obtinuit. Versus quoniam utrobicq; multi sunt, non inserui.

Qui uolet legere ex hoc uersu habebit exordium.

Hæc ubi dicta, cauum conuersa cuspide montem.

Et apud Homerum de quinto Odyssææ.

ὣς εἰπὼν, σώα γερ νεφέλας, ἐτάραξέ δὲ πόντον,

καρσι τρίαιναν ἐλώρ, πάσας δ' ὄροδων ἐπέλας

παντοῖων ἀνέμων.

Odyf. v.

Vt primum lux alma data est, exire locosq;

Explorare nouos, quas uento accesserit oras,

Qui teneant, (nā inculta uidet), homines ne, feræ ne,

Quærere constituit, sociisq; exacta referre,

ἔξορδονθ' δ' ὤρμαινε καὶ φρένα καὶ καὶ θυμὸν.

ἄμοι ἐγὼ, τίωρ αὐτὲ βροτῶν ἐς γαῖαν ἠέκω.

ἢ ῥ' οἷγ' ὕβρισταί τε καὶ ἀγχοί, οὐδὲ δίκαιοι.

ἢ ἐπιλόξνοιο καὶ σφι νόος ἐστὶ θεοῦδης

ἄλλὰ ῥ' ἐγὼρ αὐτὸς περήσομαι, ἢ δὲ ἴδωμαι.

Nulla tuarum audita mihi necq; uisa sororum,

O quam te memorem uirgo, nāq; haud tibi uuitus

Mortalis, nec uox hominem sonat, o dea certe

An Phœbi soror, an nympharum sanguinis una?

τοῦδ' αἰσῶ σε ἀνασσα, θεὸς νύ τις, ἢ βροτὸς ἐστί.

εἰ μὲν τις θεὸς ἐστί, τοὶ οὐρανὸν ἐυζῶν ἔχουσι,

ἄρτι μὲν σε ἔγωγε θεὸς κέρη μεγάλοιο

εἶδός τε, μέγας δὲ π, φυλιτ' ἀγχοῖα εἴσκω.

O dea si prima repetens ab origine pergam,

Eruacet annales nostrorum audire laborum,

Ante diem clauso componet uesper olympo.

πάσας δ' οὐκ ἄρ' ἐγὼ μυθήσομαι, οὐδ' ὀνομήνω

δασας ἠρώων ἀλόχους ἴδωρ, ἢ δὲ θυγατρὰς

πρὶν γὰρ κερ καὶ νῆξ φθιτ' ἀμβροτος.

At Venus obscuro gradientes aere sepsit,

Odyf. xi.

E Et multum nebulæ circum dea fudit amictu,
Cernere ne quis eos, neu quis contingere possit,
Modiri ue moram, aut ueniendi poscere causas.

Odyf. vij. καὶ τότε ὀδυσσεὺς ὄρωτο πόλινδ' ἴμεν, ἀμείδ' ἄδιδύν
πολλὰ ἤερα χεῖρ' εἶλα φρονέουσ' ὀδυσσῆϊ,
μή τις φαίηκωρ μεγαθύμων ἀνδρολίγες
κροτομέοι τ' ἐπίεσι, καὶ δ' ἐξεροῖδ' ὅτις εἶη.

Qualis in Eurotæ ripis, aut per iuga Cynthi
Exercet Diana choros, quam mille secutæ
Hinc atq; hinc glomerantur Oreades, illa pharetrâ

F Fert humero, gradientq; deas supereminet omnes,
Latonæ tacitum pertentant gaudia pectus,
Talis erat Dido, Talem se læta ferebat.

Odyf. vi. ὄν δ' ἄρ' ἔπεως εἶσι κατ' οὐρεσσι χεῖρας
ἢ καὶ πύργου πρὸς ἑμῆς, ἢ ἐρύμανθου
τροπομένη κάπροισι, καὶ ὠκίης ἐλάφοισι,
τῆ δ' ἄμα νόμφα κέραι Διὸς ἀγιοχοῖο
ἄρ' ὀνόμοι παύροισι, γέγηδε δ' ἐπεφρένα λητώ,
G πασῶν δ' ὑπὸ ἤγε κέρη ἔχ' ἠδ' ἐμέτωπα,
ῥεῖα δ' ἀριγνώτη πέλεται, καλαὶ δ' ἐπεπᾶσαι,
ἦς ἢ γ' ἀμειπόλοισι μετέπρεπε πρὸς δῖον ἀδμήε.

Restitit Aeneas, claræq; in luce refulsit,
Os humerosq; deo similis, nâq; ipsa decoram
Cæsariem nato genitrix, lumenq; iuuentæ,
Purpureum, & lætos oculis afflarat honores.
Quale manus addunt ebori decus, aut ubi flauo
Argentum Parius ue lapis circumdatur auro.

Odyf. vi. Ἡ τὸν μὲν ἄδηναι δῆκεν Διὸς ἐκγεγαῖνα,
μεῖζονά τ' εἰσιδέειν, καὶ πάσωνα. κάδ' δ' ἐκέρητος
ὄυλας ἦκε κόμας ὑακινθίνω ἀνδρὶ ὁμοίαις.
ὧς δ' ὅτε τις χροσὸν πρὸς χεῖρ' ἀργύρεω ἀνῆς
ἴδρις, ὅρ' ἠφ' ἔμοσος δ' ἐδάσιν καὶ παλλὰς ἀδῆναι
τέχνην πωυτοῖηρ, χαρίεντα ἢ ἔργα τελεία.
ὡς ἄρα τῶν κατέχου χεῖρ' κεφαλῆ τε καὶ ὤμοις.
Coram quam quæritis, adsum
Troius Aeneas Libycis ereptus ab undis.

Quæ in secūdo. Aenei. tracta sint ab Home. Caput V.

Conticuere omnes, intentiq; ora tenebant.
Locus casti
gatus ex
vij. Iliadus

Infandum regina iubes renouare dolorem,
Troianas

Troianas ut opes & lamentabile regnum
Eruerint Danaí.

οἱ δ' ἔμα κίετα θυμός ἐπιτράπειτο σονόοντα,
ἔπειδ' ὄφρ' ἔλ μᾶλλον ὀδυρόμενοι σοναχίζω.

Pars stupet innuptæ donum exitiale Míneruæ,
Et molem mirantur equi, primusq; Thymocetes
Duci intra muros hortatur, & arce locari,
Siue dolo, seu iam Troiæ sic fata ferebant.

At Capys, & quorum melior sententia menti,
Aut pelago Danaum insidias suspectaq; dona
Præcipitare iubēt, subiectisq; urere flammis,
Aut terebrare cauas uteri & tentare latebras.
Scinditur incertum studia in contraria uulgus.

ὡς δ' ἄλλ' ἐσιήκη, πόλιν ἄκριτα πόλλ' ἀγρόεσσιν
ἡμενοι ἀμφ' αὐτῶν τρήχα δ' ἐσφισιν ἠνδραυε βουλή.
ἢ ἐ διατμήξαι κοῖλον δ' ὄρου κλέϊ χαλκῶ,
ἢ ἢ πετρώων βαλέειν ἐρύσσοντας ἐπ' ἄκριτα,
ἢ ἔαυ μὲν ἄγαλμα δεῶν δεληκτῆσιον εἶναι.

Vertitur interea cœlum, & ruit oceano nox
Inuoluens umbra magna terramq; polumq;.

Hei mihi qualis erat, quantum mutatus ab illo
Hectore, qui redit exuuias indutus Achilli,
Vel Danaum Phrygios iaculatus puppibus ignes.

Iuuenisq; Chorebus
Mygdonides, illis qui ad Troiam forte diebus
Venerat, infano Cassandrae incensus amore,
Et gener auxilium Priamo Phrygibusq; ferebat.

πέφνε γὰρ οὐδ' οὐνοῖα καθ' ἑσθ' ἐνδον ἔοντα,
ὅς ἔα νέον πολέμοιο μετὰ κλέϊ εἰληκτόν.
ἦναι ἢ πριάμοιο θυγατῶν εἰδ' ἀρίστη
κασιγνήτην ἀνέειδον, ὑπέχετο ἢ μέγα ἔργον,
ἐν τρώϊσι αἰκοντας ἀπώσεμιν ἕως ἀχαιῶν.

Sic animis iuuenum furor additus. inde lupi ceu
Raptores, atra in nebula, quos improba uentris
Exegit cæcos rabies, catulicq; relictī
Faucibus expectant siccis, per tela per hostes
Vadimus haud dubiā in mortē, mediæq; tenemur

C

A

Odysse, ix

B

Odysse, viij.

C

D

Rest itutus
locus ex
xiiij, Iliad

Vrbis iter, nox atra caua circumuolat umbra,

Improuisum aspris ueluti qui sentibus anguem
Pressit humi nitens, trepidusq; repete refugit
Attollentem iras, & caerulea colla tumentem,
Haud secus Androgeus uisu tremefactus abibat.

Iliados. iij.

ὄρε δ' ὅτε τις τε δράκοντα ἰδὼν παλίνροσθ' ἀπίεσθ
ὄρεσθ' ἐν βήσσει, ὑπὸ τε τρώμθ' ἔλλαβε γῆνα
Ἄψ τ' ἀνεχώρησεν, ὄρεος τέ μιν εἶλε πύλας,
ὣς αὐδὲ κατ' ὀμιλον ἔδω τρώων ἀγροχῶν
Δίφθ' ἀτρεῖθ' ὑπὸ ἀλέξανδρθ' Διοφθίης.

Qualis ubi in lucem coluber mala gramina passus
Frigida sub terra tumidum quem bruma tegebat,
Nunc positus nouus exuuiis nitidusq; iuuenta
Lubrica conuoluit sublato pectore terga
Arduus ad solem, & linguis micat ore trifulcis.

Non sic aggeribus ruptis, cum spumeus annis
Exiit, oppolitasq; euicit gurgite moles,
Fertur in arua furens cumulo, camposq; per omnes
Cum stabulis armenta trahit.

Restitutus
locus ex
vii, Iliad.

ὁ αἶνε γὰρ ἀμπεδίου ποταμῷ πλῆθον ἰοικώς
κίμαξ' ἔρω, ὅς τ' ὄκα ἔρω ἐκέδασε γεφύρας,
τόν δ' οὐτ' ἄρ' τε γέφυρα ἔσθ' ἰσθμῶν ἰχθυόσων,
οὐτ' ἄρα ἔρεκα ἰχθ' ἀλώων ἐριθιλέων
ἐλθόντ' ἴσαπίνης, ὅτε ἐπιβρ' ἴση Διὸς ὄμβρος
πολλὰ δ' ὑπ' αὐτ' ἔργα κατήριπε καλ' ἀνθρώπων.

Ter conatus ibi collo dare brachia circum,
Ter frustra comprehensa manus effugit imago
Par leuibus uentis uolucricq; simillima somno.

Odyf. xi.

τρεῖς μὲν ἐφωρμήθην, ἐλέφ' τε με θυμὸς ἄνωγε,
τρεῖς δέ μοι ἐκ χερῶν σκιῇ ἴκελον ἦ ἢ ὄνειρος
ἔπειτα.

¶ Tertius & quartus Aeneidos quæ habeât ab Homero sumpta. Caput. VI.

Alia tēpestas Aeneæ hic, & illic Vlyssis, numerosis abæ uersibus. Sed hæc icipiunt ita. Postq;

Postq̄ altū tenuere rates, nec iā āplius ullā. Ille aīc̄,

Ἄλλ' ὅτε δὴ κρητήρ μ' ἐλείπομαι, οὐδέ τις ἄλλ' ἦ
 φάνετο γαλάωρ, ἄλλ' οὐραυδὸς ἦ δὲ δέλασσα,
 Δὴ τότε κυκλήρ νεφέληρ ἔσκαε κρονίωρ
 κνὸς ὑπὲρ γλαφυρήσ. ἤχλυσε ἢ πόντος ὑπ' αὐτῆσ
 ζεύς δ' ἄμυδιε βροδύτησε, καὶ ἔμβαλε νῆϊ κρηχυόρδε.

Accipe & hæc manuū tibi quæ monumēta mearū
 Sint puer.

Δωρόν τοι καὶ ἐγὼ τέκνον θέλω τότ' ἰδῶμαι
 μνήμ' ἐλένης χερσῶν.

Tendunt uela noti, fugimus spumantibus undis
 Qua cursum uentusq̄ gubernatorq̄ uocabant.

Ἰκμενον ὄραον ἴα πλυσίσιορ ἐδολήρ ἐταῖρον
 κίρην εὐπλόκαμθ' ἰφνὴ δειὸς ἀνδύεσσα,
 Ἡμεῖσ δ' ὄπλα ἔκασα πονησάμενοι καὶ νῆα,
 Ἡμεδα τὴν δ' ἀνεμὸς τε κυβερνήτης τ' ἴδωμεν.

Dextrum scylla latus, læuum implacata charybdīs

Obsidet, atq̄ imo barathri ter gurgite uastos
 Sorbet in abruptum fluctus, rursusq̄ sub auras
 Erigit alternos, & sidera uerberat unda.

At scyllam cæcis cohibet spelunca latebris

Ora exertantem, & naues in saxa trahentem.

Prima hominis facies, & pulchro pectore uirgo

Pube tenuis, postrema immani corpore pistris

Delphinum caudas utero cōmissa luporum.

Præstat trinacrii metas lustrare Pachyni

Cessantem, longos & circumflectere cursus,

Quam semel informem uasto uidisse sub antro

Scyllam & cæruleis canibus resonantia saxa,

Homerus de Charybdi & de Scylla.

Ἐνδερ μὲν γὰρ σκυλλῶ, ἐτέρωθεν ἢ δὴα χάρυβδιδε
 Δφνὸν ἀνεξέροισθε δαλάσσης ἀλμυρόν ὕδωρ.
 ἦτοι ὅτ' ἐξέμεσθε λίβης ὡς ἐν πυρὶ πολλῶ,
 πᾶσα ἀναμορμύρεσκε κυκωμένη, ὑπόσε δ' ἄχρη.
 Ἄκροισι σιωπέλοισιν, ἐπ' ἀμφοτέρωισιν ἐπιπῆρ
 Ἄλλ' ὅτ' ἀναβροξέθε δαλάσσης ἀλμυρόν ὕδωρ
 πᾶσ' ἐντοδε φάνεσκε κυκωμένη, ἀμφὶ ἢ πέτρῃ.
 Δφνὸν ἔβεβρύνχεθ, ὑπένωρθε δὲ γαῖα φάνεσκε
 ἔαμμω κυκωμένη.

O mihi sola mei super Aſtynactis imago,

Sic oculos, sic ille manus, sic ora ferebat.

κοῖνου γὰρ τοιοῖδε πόδες, τοιαῖδε τε χεῖρες
 ὅφθαλμοῖ τε βολαί, κεφαλῆτ', ἐφύπζε δὲ τε χαῖταί.

A
 Restitutus
 locus ex
 xiii. Odyss.

Restitutus
 locus ex
 xv. Odyss.

Restitutus
 locus ex
 xi. Odyss.
 B

Odyss. xij.

D

Odyss. iij.

E Ter scopuli clamorem inter caua saxa dedere.
Ter spumam elisam, & rorantia uidimus astra

Qualis coniecta cerua sagitta
Quam procul incautam nemora inter Cresia fixit
Pastor agens telis, liquitq; uolatile ferrum
Nescius, illa fuga syluas saltusq; peragrat
Dictæos, hæret lateri letalis arundo.

F

Dixerat. ille patris magni parere parabat
Imperio, & primum pedibus talaria necit
Aurea, quæ sublimem alis siue æquora supra
Seu terram rapido pariter cum flamine portant.
Tum uirgam capit. hac animas ille euocat orco
Pallentes, alias sub tartara tristia mittit.
Dat somnos adimitq; & lumina morte resignat.

G Illa fræctus agit uentos, & turbida tranat Nubila.

Iliados vlt. & alibi ἢ εἰ φατ. οὐδ' ἀπίσθησε δίακτορος Ἄργεφόντης,
Ἄυτιλ' ἐπέειπ' ὑπὲρ ποσσῶν ἐδμήσσο καλὰ πέδιλα,
Ἄμβροσία χυσοῖα, τὰ μιν φέρον, ἡμῶν ἐφ' ὑψηλῆν
ἠδ' ἐπ' ἀπείρονα γαῖαν ἄμα πνοῆς ἀνέμοιο
ἔλιπε ἢ ῥάβδον, τῆ τ' ἀιδρῶν ὄμματα δέλγῃ
ἔρ' ἐδέλγῃ, τοῦς Ἄ' αὐτε κελ' ὑπνώοντας ἐγείρει,
τῆρ' μετὰ χερσῶν ἔχωρ πέτετο κρατύς Ἄργεφόντης.

H Ac ueluti annosam ualido cum robore quercum
Alpini boreæ nunc hinc nunc flatibus illinc
Eruere inter se certant, it stridor, & alte
Consternunt terram concusso stipite frondes.
Ipsa hæret scopulis, & quantum uertice ad auras
Aethereas, tantum radice in tartara tendit.

Locus resti tutus ex. xij Iliad. ἔσαθρον, ὡς ὅτε τε δρυῖς ὄνυξιμοὶ ὑψικάρηνοι
ἄι τ' ἀνεμορ μίμνουσι κελ' ὑπὲρ ἡμάτα πάντα
ἔϊζησιρ μεγάλησι διννεκέες ἀραρῦοι.

Et iam prima nouo spargebat lumine terras
Ti thoni croceum linquens aurora cubile.

Iliados. xi. & alibi. ἠὼς Ἄ' ἐκ λεχέων παρ' ἀγῶν τιδωνοῖο
ἄρηνδ', ἢ ἀδωάτοισι φῶος φέροι ἠδὲ βροτοῖσι.

¶ Quæ in quinto & sexto libris Vergilius ab Homero sit mutatus. Caput .VII.

Vt pela

VT pelagus tenuere rates, nec iam amplius ulla
Occurrit tellus, maria undiq; & undiq; ccelū,
Olli cæruleus supra caput astitit imber
Noctem hyemēq; ferēs, & inhorruit unde tenebris.

Ἄλλ' ὅτε δὴ κρήνην μου ἐλείπομην, οὐδέ τις ἄλλη

φαίνετο γαῖάων, ἀλλ' οὐρανὸς ἦ δὲ θάλασσα,

δι' τότε κνουέην νεφέλην ἔσκε κρονίωρ & cætera. Vide supra

Vinaq; fundebat pateris, animamq; uocabat
Anchisæ magni, manesq; Acheronte remissos.

οἶνον ἀφυσόμουθ' χαμάδιος χεῖρε, δεινὴ δὲ γαῖαν.

τυχῶν κικλήσκων πατρὸς κληῖθ' Ἰλίου.

Leuibus huic hamis confertam auroq; trilicem
Loricam, quam Demoleo detraxerat ipse
Victor apud rapidum Simoenta sub Ilío alto.

τῶ μὲν ἐγὼ δώσω τόδε φάσγανον ἀργυροῦλον,

καλόν, θεήκιον, τὸ μὲν ἀστυπῶλον ἀπύρρον.

Et cursorz certamē utrobicq; simile. Et q̄a uersibus ē
apud utrūq; numerosis, locū loco similem lector in-
ueniet. Initia hæc sunt.

Hæc ubi dicta, locum capiunt, signoq; repente.

Ἦς ἔφατ', ὄρωτο δ' αὐτὴν οἴλιος ταχὺς αἶας.

Ἄνδ' ὁ δυνάων πολύμηλες, ἔπητα δὲ νέσορθ' ἴιος.

Pugilum certamen apud hunc incipit.

Cōstitit i digitos extēplo arrectus uterq;. Apud illū

ἄντα δ' ἀναχομένω χερσὶ σιβαρήσιν ἅμ' ἄμφω

σῶν δ' ἐπισηρ, σῶν δὲ σθε βαρεῖαι χεῖρες ἔμιχθον.

Si uelis cōparare certātes sagittis, iuenies hæc utrius
Protinus Aeneas celeri certare sagitta. (q; p̄icipia.

Ἄντ' ὁ τεθνηῖσι τίδη ἰένοντα σίδηρον

καθ' ἑπίδη, δέκα μὲν πελέκειας, δέκα δ' ἡμιπέλεκκα.

Capita locorū ubi lōga narratio est dixisse suffici
et, ut quid unde natum sit, lector inueniat.

Dixerat. & tenues fugit ceu fumus in auras.

τυχὴ δὲ κ' ἤλ' χθονὸς ἔντε καπνός

ἔχετο τετηγῆα.

Aneas, quo deinde ruis, quo proripis inquit:

Quem fugis? aut quis te a uostris cōplexibus arcet?

Ter conatus erat collo dare brachia circum

Ter frustra compressa manus effugit iinago.

τρεῖς μὲν ἐφαρμάδην, ἐλέην τέ με θυμὸς ἄνωγε.

τρεῖς δὲ μοι ἐκ χερῶν σικυῖ ἴκελον ἢ κ' ἠλ' ὄνειρεν

A

Locus resti-
tutus ex
xii., Odyss.

Iliad. penult.

B

Iliad. penult.

C

Iliad. penult.

Iliad. penult.

Iliad. penult.

D

Iliad. penult.

Odyss. xi.

E ἐπιτά,

Sepultura Palinuri formata est de Patrocli sepultura,
Hæc incipit.

Pricipio pingue tædis & robore secto. Ille sic ait.

Iliad. penult. κηδεμόνες ἢ παρ' αὐθι μένον ἢ νήεσσι ὕλην.

ποίησιν ἢ πυρήν ἐκατόμπεδον ἐνθά ἢ ἐνθά.

Ipsa uero utriusque tumuli insignia quæ paria:

At pius Aeneas ingenti mole sepulchrum

Imposuit, suaque arma uiro remque tubamque

Monte sub aërio, qui nunc Misenus ab illo

F Dicitur, æternumque tenet per secula nomen.

Odyssæ. xij. αὐτὰρ ἐπεὶ νεκρὸς τ' ἐκαστὸν ἢ τεύχεα νεκρῶ,

τύμβου χεύωσθε ἢ ἐπὶ σήλην ἐρύσαντες

πῆξαι μὲν ἀκροτάτῳ τύμβῳ ἐυήρεσ ἐρετμόν.

Tum confanguineus leti sopor.

Iliad. xii. ἐνθ' ὕπνω θυμβωλο κασιγνήτῳ θανάτῳ

Odyssæ. xij. καὶ τῶν νιδυμῶ ὕπνῳ ἐπὶ βλεφάροισιν ἐπιπῆν

νήρετος ἴδισθ' θανάτῳ ἄγχισα ἰοικώς.

Quod te per cœli iucundum lumen & auras

Per genitorem oro, per spes surgentis Iuli,

Eripe me his inuicte malis, aut tu mihi terram

G Iniice, namque potes, portusque require Velinos.

Odyssæ. xi. ναῦ δέ σε πῶ ὀπίθην ποιάζομαι οὐ πρῶντων

πρὸς τ' ἀλόχου ἢ πατρὸς, ὅς ἐτρεφε πητδὸν ἰόντα,

τηλεμάχου δ', ὅρ μοῶων ἐνὶ μεγάροισι ἔληπες.

μή μ' ἀκλαυσον, ἀδαπῆρον, ἰὼν ὀπίθην καταλείψην

νοσθεῖσθε, μή ἂ τοι θεῶν μῆνιμα γένωμαι.

Ἄλλὰ με κακῆσαι σὺν τεύχεσσι ἄσσα μοι ὄβρι

σημα τέ μοι χεῖρα πολίης ἐπὶ θινὶ θαλάσσης.

Necnon & Tityon terræ omnipotentis alumnum

H Cernere erat, per tota nouem cui iugera corpus

Porrigitur, rostroque immanis uultur adunco

Immortale iecur, tondens, fecundaque pœnis

Viscera, rimaturque epulis, habitatque sub alto

Pectore, nec fibris requies datur ulla renatis.

Odyssæ. xi. καὶ τιτῶν εἶδον γαίης ἐρικυδέος υἱὸν

κείμενον ἐν διαπέδῳ, ὃδ' ἐπὶ φῦνέα κέτο πέλεδρα.

εὐπὶ δέ μιν ἐκάτερθε πρῆμμένω ἢ πρῶ ἐκίθησιν

δέστρον ἔσω δάωντες, ὃδ' οὐκ ἀπαμύετο χερσὶ,

λητῶ γὰρ ἔλκυσε διὸς κυδρῶν πρῶτα κούρην.

πυθῶ δ' ἐρχομένην διὰ καλλιχώραν παμοπήσιν

Non mihi si linguæ centum sint, oraque centum,

Ferrea uox, omnis scelerum comprehendere formas,

Omnia

Omnia pecnarum percurrere nomina possem,

πληθῶν δ' οὐκ ἄρ' ἐγὼ μνησσομαι, οὐδ' ὀνομήνω
 οὐδ' εἰ μοι δέκα μὲν γλώσσα, δέκα δ' ἢ σόματα ἔτερ
 πωνί δ' ἀρξήκτοσ, χάλκεον δέ μοι ἦτορ ἐνείη.

In septimo & octavo qui uersus sint ab Homero sumpti.

Caput VIII.

HInc exaudiri gemitus, iræq; leonum
 Vincula reculantū, & fera sub nocte rudentū,
 Deuigeriq; sues, atq; in præsepibus urfi
 Sæuire, ac formæ magnorum ululare luporum,
 Quos hominū ex facie, dea sæua potētibus hærbis
 Induerat Circe in uultus ac terga ferarum.

ἔωρον δ' ἐν βήσσησι πετυγμένα δώματα κίρκης,
 εἰσοῖσι λάεσι πορισκέπησ ἐνὶ χώρῳ,
 ἅμφί δέ μιν λύκοι ἢ ἀρῶριςσφοὶ ἠδὲ λέοντες,
 τοῖσ αὐτῇ κατέδελξαν, ἐπεὶ κακὰ φάρμακ' ἔδωκεν.

Quid petitis? quæ causa rates, aut cuius egentis
 Littus ad Ausonium tot per uada cærulea uexit?
 Siue errore uix, seu tempestatibus acti,
 Qualia multa mari nautæ patiuntur in alto.

ὧ ζῆνοι, τίνες ἐσέ, πόδες πλεῖδ' ἦνδ' ἀ κέλθιδε,
 ἢ τί μ' ἤ πρῆξιμ, ἢ μαφιδίως ἀλάλιδε,
 διὰ τε ληϊσῆρες ὑπὸ ἄλα τοίτ' ἀλώωνται
 εὐχὰς πῶδέ μενοι κακόρ' ἀλλοδαποῖσι φέροντες

Cum sese e pascu referunt, & longa canoros
 Dant per colla modos, sonat amnis, & Asia longe
 Pulsa palus.

τῶν δ' ὡσ' ὄρνιδων πεπενηῶν ἔθνεα πολλὰ,
 κηνῶν, ἢ γροθάνων, ἢ κύνων δουλιχοδείρων,
 ἅσιω ἐν λημῶνι, καύσσιου ἅμφί ξείδρα,
 ἔνδρα κού' ἔνδρα ποτῶνται ἀγαλλόμενα πῆρσῶν γεσσι,
 κλαγγιδόρ' προκαθιζόντων, σμαραγῆ δέ τε λημῶν.

Illa uel intactæ segetis per summa uolaret
 Gramina, nec teneras cursu læsisset aristas,
 Vel mare per medium fluctu suspensa tumentī
 Ferret iter, celeris nec tingeret æquore plantas.

ἄι δ' ὅτε μὲν σκιρτῶεν ἐπὶ ζείδωρον ἄρουραυ,
 ἄκρον ἐπ' ἀνδρῶν κερπῶν δέσρ' οὐδὲ κατέκλωρ.
 ἄι δ' ὅτε δ' ἠ σκιρτῶεν ἐπ' εὐρέα νῶτα θαλάσσης
 ἄκρον ἐπὶ ἔγκυμιν ἄλως πολλοῖσ δέεσσορ.

Vescitur Aeneas simul & Troiana iuuētus
 Perpetui tergo bouis & iustralibus extis.

τοῖσι δ' βουῶν ἰέσσοεν ἄναξ ἀνδρῶν ἄγόμενων

ἄρσενε

A

Iliados, ij.

B

Odysse, x

C

Odyll, ij.
& alibi.

D

Iliados, ij.

Iliados, xx.

Iliados, viij.

E Ἄρσενά πενταέτηρον ὑπὸ Ζηνεὶ κρονίῳ.
 Νώτισσι δ' αἴωντα διννεκέεσσι γέγαυρεν
 Postq̄ exempta fames, & amor compressus edēdi,
 Rex Euandrus ait.

ix. Iliados Ἀυτὰρ ἐπεὶ πόσιθ' ἠὲ ἰδὴτύος θ' ἔρον ἔντο,
 τοῖς ὁ γέρον πάμπρωτος ὑφαίνηρ ἤρχετο μῆϊν.
 Euandrum ex humili tecto lux suscitāt alma,
 Et matutini uolucrum sub culmine cantus.
 Confurgit senior, tunicaq̄ inducitur artus,
 Et tyrrhena pedum circumdat uincula plantis,
 Tum lateri atq̄ humeris tegeæum subligat ensē,
F Demissa ab læua pantheræ terga retorquens.
 Necnon & gemini custodes limine ab alto
 Procedunt, gressumq̄ canes comitantur herilem.

ii. Iliados Ἔζετο δ' ὄρθωθεῖς, μαλακῶν δ' ἐνδωκε χιτῶνα,
 καλῶν, νηγάδεω. πορὶ δ' αὖ μέγα βάλλετο φάροθ'.
 ποσσὶ δ' ὑπαὶ λιπαροῖσιν ἐδῆσατο καλὰ πέδιλα.
 Ἄμφι δ' ἄρ' ὤμοισιν βάλετο ξίφ' ἄργυροκόλου

ii. Odyssæa βῆ δ' ἡμέρ' εἰς ἀργεῖν, παλάμη δ' ἔχε χάλκεον ἔγχ' ὄνκ' ὄιος, ἅμα τῶγε δ' ὕω κῶντες ἀργεῖ ἔποντο.
G O mihi præteritos referat si Iuppiter antios,
 Qualis eram, cum primam aciem Præneste sub ip̄a
 Straui, scutorumq̄ incendi uictor acruos,
 Et regem hac Herilum dextra sub tartara misi,
 Nascenti cui tris animas Feronia mater
 (Horrendum dictu) dederat, terna arma mouenda,
 Ter leto sternendus erat, cui tum tamen omnis
 Abstulit hæc animas dextra, & totidē exiuit armis.

xi. Iliados εἶδ' ὡς ἠβώοιμι, βίη δ' ἐ μοι ἔμπεδ' εἶη
 ὄς ὀπὸτ' ἠλείοισι κηλὶ ἡμῆν νῆκ' ἐτύχθη
 Ἄμφι βοηλασίην, ὅτ' ἐγὼ κτάνορ ἰτυμονῆα
 ἐσθλὸν ὑπερσχίδην. ὅς ἐν ἡλιδι ναετᾶσκεν,
 ῥῦσι ἔλαυνόμενον. ὅδ' ἀμῶων ἦσι βόεσσι,
 ἔβλητ' ἐν πρῶτοισιν ἐμῆς ἀπ' χιρῶς ἀκονῆ.

H καδ' ἔπεσεν
 Qualis ubi oceani perfusus lucifer unda,
 Quem Venus ante alios astrorum diligit ignes,
 Extulit os sacrum cœlo tenebrasq̄ resoluit.

Locus resti
 tutus ex
 xxij. Iliad.

οἶος δ' ἀσῆς εἶσι μετ' ἀσάσι νηκτὸς ἀμολγῶ
 ἔσασθ' ὅς κἀλλίς ἐν οὐρανῶ ἴσαται ἀσῆς.
 En perfecta mei promissa coniugis arte
 Munera, ne mox aut Laurentes nate superbo
 Aut acrem dubites in prælia poscere Turnum.

Dixit,

Dixit, & amplexus nati Cytherea petiuit
Arma sub aduersa posuit radiantia quercu.

A

Αὐτὰρ ἐπεὶ δὴ τῷξέ σάκῃ μίγα τε σιβαρόν τε
τῷξέ ἄρα οἱ δῶκενκα φανότερον πυρός ἀυγῆς,
τῷξέ δέ οἱ κενέην βριαρὴν κροτάφοισ' ἀραρυῖαν
καλήν, δαίδαλίην, ἐπὶ ᾗ χεῦσσιον λόφον ἦκε,
τῷξέ δέ οἱ κνημίδας ἰανῶ κασιτέροισι
Ἄστὰρ ἐπὶ παιδὶ ὄψλα κάμει κλυτὸς ἀμειψυμένης
μητρὸς Ἀχιλλῆϊ δῆκε προπάρσιδιν αἰείρας.

Iliad. xviii

Ille deæ donis, & tanto lætus honore
Exple ri nequit, atq; oculos per singula uoluit,
Mirat utq; interq; manus & brachia uersat.

B

τέρπετο δ' ἐν χεῖραςιν ἔχευε διῶ ἀγλαὰ δῶρα,
Ἄστὰρ ἐπὶ φρεσῶν ἦσιν ἐτάρατο δαίδαλα λείων.
¶ Nono libro q̄ insint, sumpta ab Homero. Cap. IX.

Iliados. xix

Ri decus cœli q̄s te mihi nubibus actā
Deulit in terras.

Ἴσι δέ, τίς τ' ἄρ' σε δῖον ἔμοι ἀγγελοῦ ἔκει
Nec solos tangit Attridas Iste dolor.

Restitutus
locus ex
xvii. Iliad.
Restitutus
ex. ix. Iliad.

τί δέ λαῶν ἀνήγαγεν ἔνθα δ' ἀγέρας
Ἄτρείδης; ἢ ὄχ' ἑλίνης ἔνεκ' ἠνικόμοιοι
ἢ μοῦνοι φιλῶσι ἀλόχοισι μερόπων ἀνδρῶπων
Ἄτρείδου;

C

Sed uos o lecti, ferro quis scindere uallum
Apparat, & mecum inuadit trepidantia castra?

Quod superest, læti bene gestis corpora rebus
Procurate uiri, & pugnam sperate parati.

καὶ δ' ἔρχομαι ἐπὶ δῆπνον, ἵνα ζωάωμεν ἄρκα.
Sic ait illachrymans, humero simul exiit ensē
Auratum, mira quem fecerat arte Lycaon
Gnosius, atq; habilem uagina aptarat eburna.
Dat Niso Mnestheus pellem, horrentisq; leonis
Exuuias, galeam fidus permutat Alethes.

Iliados. xix
& alibi

D

τῷτῆσιν μὲν δῶκε κενεπλόην μῦθον δρασυμῆδης
θάλαγγλον ἀμφηκῆς, τὸ δ' ἰὸν παρὰ νηυτὶ λείψῃσιν
καὶ σάκῃ, ἀμφὶ δ' οἱ κενέην πεφαλίφην ἔθηκε
ταυρεῖην, ἀφαλόμ τε, καὶ ἄλοφον, ἣ τε καταῦτιξ
κένυται, ῥύετα δ' ἄρα δαλεῶν αἰζυῖαν
μηριόνης Ἀόδουσῶ δίδου βιόρ, ἠδὲ φασίτην
καὶ εἴφον

Iliad. x.

Protinus armati incedunt, quos omnis euntes
Primorū

Primorum manus ad portas, iuuenumq; senumq;
 B Prosequitur uotis, necnon & pulcher Iulus.

Iliad. x.

τὼ δ' ἐπεὶ οἴῳ ὄπλοισιν ἐνὶ δφνοῖσιν ἐδύτην,
 εἴρ ῥ' ἰέναι, λιπέτην ἢ κατ' αὐτόθι πάντας ἀρῖσουε.

Egressi superant fossas, noctisq; per umbram
 Castra inimica petunt, multis tamen ante futuri
 Exitio, passim somno uinocq; per hærbam
 Corpora fusa uident, arrectos littore currus,
 Inter lora rotasq; uiros simul arma iacere,
 Vina simul. prior Hyrtacides sic ore locutus.

F Euryale audendum dextra, nunc ipsa uocat res.
 Hac iter est, tu nequa manus se attollere nobis
 A tergo possit, custodi, & consule longe.
 Hæc ego uasta dabo, & recto te limite ducam.

Iliad. x.

τὼ ἢ βράτην προτέρω δία τ' ἔντα ἢ μέλαινα ἄιμα,
 Αἴψα δ' ἐπὶ θεγκῶν ἀνδρῶν τέλει θ' ἴξον ἰόντες.

G Ὅι δ' εὐδον καμάθω ἀσθηκότες, ἔντα δέ σφιν
 καλὰ παρ' αὐτοῖσιν χροῖνι κέλινε, εὐ κατὰ κόσμον
 τριστοχεί, παρὰ δέ σφιν ἐκάστω δίζυγες ἵπποι. Et paulo post.

τόνδ' ὀδυσσεύς προπαρσίδην ἰδὼν διομήδεϊ δέξερ.

οὗτός τοι Διόμηδης ἀνὴρ. οὗτοι δέ τοι ἵπποι,

ἔξ ἐπιδηφριάδ' ἑπιμάτης ἱμάσι δέδεντο,

οὗς νῶν πίφασκε δόλω, ὅρ ἐπέφραμεν ἡμεῖς

ἀλλ' ἄγε δὴ πρόφρα κρατεροῖ μένθ' ὄνδ' ἐτι σε χροῖ

ἔσαμέναι μέλειω σὺν τύχεσιν, ἀλλὰ λυ' ἵππους,

ἢ ἐ σὺ γ' ἀνδρας ἐνάρε, μελήσουσι δέ μοι ἵπποι.

Sed non augurio potuit depellere pestem.

H Ἀλλ' οὐκ οἰωνοῖσιν ἐρύσσω κῆρα μέλαιναν.
 Et iam prima nouo spargebat lumine terras
 Titoni croceum linquens aurora cubile.

Iliad. xi.

ἠώς δ' ἐκ λεχέων παρ' ἀγχιῶ τιδωνοῖο

ἄρηνδ', ἴν' ἀδανάτοισι φόως φέροι ἠδὲ βροτοῖσι.

Mater Euryali ad dirum nuntium, ut excussos de manibus radios, & pensa de-
 mitteret, ut per muros & uirorum agmina ululās & coma sciffa decurreret, ut
 effunderet dolorem in lamentationū querelas, totum de Andromacha sumplis
 lamentante mortem mariti.

Locus illu-
 stratus ex
 xxij. Iliad.

ὧς φαμέν, μεγάρωιο δνέσυντο μαινάδι ἴσθ

παλλομένη κραδίην. ἅμα δ' ἀμυλίπολοι κίον αὐτῆ.

Αὐτὰρ ἐπεὶ πύργον τε καὶ ἀνδρῶν ἴξον ὄμιλον,

ἔσεν παπῆλῶσ' ἐπὶ τείχεσσι. τὸν δ' ἐνόησεν

ἔλκόμενον πρόδωκε πόλιος.

O uere Phrygiæ, neque enim Phryges.

ἔ μοι ἀπληκτῆρες ἀχαιῖδες, οὐκ ἔτι ἀχαιοί.

Quos

Quos alios muros, quæ iam ultra moenia habetis?
 Unus homo & uestris o ciues undiq; septis
 Aggeribus tantas strages impune per urbem
 Ediderit: iuuenum primos tot miserit orco?
 Non infelicis patriæ ueterumq; deorum
 Et magni Acneæ segnes miseretq; pudetq;?

A
 Decimo
 Aeneidos.

Quæ in reliquis libris mutuatus sit ab Homero
 Vergilius Caput X.

Ela manu iaciunt, quales sub nubibus atris
 Strymonia dāt signa grues, atq; æthera tra-
 Cū Ionitu, fugiuntq; notos clamore secūdo. (nāt

τρεῖς μὲν κλαγγὴ τ' ἔνοπ' ἢ τ' Ἰσθμ' ὄροντες ὡς

ἢ ὑπὲρ κλαγγὴ γράνων πέλει οὐρανόθεν πρὸ.

Ἄι τ' ἐπεὶ οὐκ ἔμωνα φύγον, καὶ ἀδίσφατον ὄμβρον

κλαγγὴ ταύτη πέτονται ἐπὶ ὠκεανοῦ ῥοαῖν.

Ardet apex capiti, cristisq; a uertice flamma
 Funditur, & uastus umbo uomit aureus ignes,
 Non secus ac liquida si quando nocte cometæ
 Sanguinei lugubre rubent, aut ferius ardor
 Ille litim morbosq; ferens mortalibus ægris
 Nascitur, & læuo contristat lumine cœlum.

Δαίε' οἱ ἐκ κορυφῆς τε καὶ ἀκροῦ ἀκρόματον πῦρ

ἄσπερ ὄψων' ἔναλίγκον, ὅς τε μάλιστ'

λαμπρὸν παμφαίνοντι λελευμένῳ ὠκεανοῦ.

τῶν δὲ πῦρ δαίην ἀπὸ κρατῆος τε καὶ ὤμων.

παμφαίνοντ' ὡς τ' ἄσπερ ἐπεσύνμινον πεδίῳ.

ὅς ῥά τ' ὄπασθ' ἔισιν, ἀρ' ἴζηλοι ἢ οἱ ἀυγαῖ

θαίνονται, πολλοῖσι μετ' ἄσασι νυκτὸς ἀμολγῶ,

ὄντε κὺν ὠρίων' ἐπὶ κλισίῃ καλέουσιν,

λαμπρότατος μὲν δ' ἔσει, κακὸν δ' ἐπὶ σῆμα τέτυκται

καὶ τὸ φέρι πολλῶν πυρετῶν δ' ἴλοισι βροτοῖσιν.

Stat sua cuiq; dies, breue & irreparabile tempus
 Omnibus est uitæ,

μοῖραν δ' οὐ τινὰ φημι πεφυγμένον ἔμμενα ἀνδρῶν

οὐ κακῶν, οὐδὲ μὲν ἑδδλόν, ἐπὴν τὰ πρῶτα γένηται.

Ναῦ δ' ἔμπεθ' γούρ κῆρες ἐφισσῶσι θανάτῳ

μοῖραι. ἄς οὐκ ἔσι φυγεῖν βροτῶν οὐδ' ὑπαλύξαι.

Fata uocant, metaq; dati peruenit ad æui.

ἦε, τὸν δ' ἄγε μοῖρα κακῆ, θανάτῳ τέλει δέ.

Per patrios manes & spes surgentis Iuli

o Te pre

B

Iliado. iij.

C

Iliados. v.

Iliad. xxij.

D

Locus re-
 paratus.
 Iliados. vi.
 Iliados. xij.

Iliados. xij.

E Te precor, hanc animam serues natoq; patriq;
 Est domus alta, iacent penitus defossa talenta
 Celari argenti, sunt auri pondera facti
 Infectiq; mihi, non hic uictoria Teucrum
 Vertitur, aut anima una dabit discrimina tanta.
 Dixerat, Aeneas contra cui talia reddit.
 Argenti atq; auri memoras quæ multa talenta
 Natis parce tuis. belli commercia Turnus
 Sustulit ista prior, iam tum Pallante perempto.

F Hoc patris Anchisæ manes, hoc sentit Iulus.
 Sic fatus galeam læua tenet, atq; reflexa
 Ceruice orantis capulo tenuis abdedit ensem.

Iliad. vi.

ζώρῃ ἀτρέφει, σὺ δ' ἄξια δέξαι ἄποινα,
 πολλὰ δ' ἔν' ἀφνήσ πατρὸς κίχμηλια κῆτα,
 χαλκὸς τε, χρυσὸς τε, πολὺ κικμητός τε σίδηρος.
 τῶν κεν τοι χαρίσαστο πατὴρ ἀπιδείσι' ἄποινα,
 ἔικον ἐμὲ ζωὴν πεπύδοι τ' ἐπὶ νηυσὶν Ἀχαιῶν

Impastus stabula alta leo ceu sæpe peragrans,
 (Suadet enim uesana fames) si forte fugacem
 Conspexit capream, aut surgentem in cornua ceruū

G Gaudet hians immane, comasq; arrexit, & hæret
 Visceribus super incumbens, lauit improba teter
 Ora cruor,
 Sic ruit in densos alacer Mezentius hostes.

Iliad. iij.

ἄς τε λῆων ἐχάρη μεγάλῃ ἐπὶ σώματι κύνεσσιν
 ἔνερῶν ἢ ἔλαφον κροσσόν, ἢ ἄγριον αἴγαν
 πφνάων

Spargitur & tellus lachrymis, sparguntur & arma.
 Δεύοντο φάμαδοι, δεύοντο ἢ τέχνα φωτῆν

Iliad. xxiiij.

Δάκρυσι

H Cingitur ipse furens certatim in prælia Turnus.
 Iamq; adeo rutilum thoraca indutus ahenis
 Horrebat squamis, surasq; incluserat auro,
 Tempora nudus adhuc, lateriq; accinxerat ensem,
 Fulgebatq; alta decurrens aureus arce.

Iliad. xix.
& alibi.

κνημίδας μὲν πρῶτα πρὶ κνήμησιν ἔθηκε
 καλὰς, ἀργυρέοισιν ἐπισφύροισι ἀραρυίας,
 δεύτερον αὖ δούρηκα πρὶ στήθεσιν ἔδωκε,
 ἄμφι δ' ἄρ' ὤμοισιν βάλετο ζίφῳ ἀργυροκόλον
 χάλκιοι, αὐτὰρ ἔπειτα σάκῳ μέγα πεσισβαρόν τε
 ἔλετο, τοῦ δ' ἀπάνθιδε σέλας γένετ' ἠὲ μήνης.
 Purpureus ueluti cum flos succifus aratro
 Languescit moriens, lassosq; papauera collo

Demifere

Demisere caput, pluuia cum forte grauantur.

μήκω δ' ὤσ, ἐτέρωσ' κάρη βάλεμ, ἢ τ' ἔνι κήρω
 κάρωσ' βριδομένη, νοτίησι τε εἰαρινήσιν

A

Iliados, viij

Quos locos ita transfulerit Vergilius, ut Homero uideatur superior.
 Caput .XI.

Thæc quidem iudicio legentium relinquenda sunt, ut ipsi æstiment
 quid debeant de utriusq; collatione sentire. Si tamen me consulas,
 non negabo, nonnunq; Vergilium in transferendo densius excoluif
 se, ut in hoc loco,

Qualis apes æstate noua per florea rura
 Exerct sub sole labor, cum gentis adultos
 Educunt foetus, aut cum liquentia mella
 Stripant, & dulci distendunt nectare cellas,
 Aut onera accipiunt uenientum, aut agmine facto
 Ignauum fucos pecus a præsepibus arcent.
 Feruct opus, redolentq; thymo fragrantia mella.

ἢν τε ἔθνεα ἔισι μελισσάων ἀθινάων

πέτρης ἐκ γλαφυρῆς αἰεὶ νέον ἐρχομενάων

βοτρυθῶν ἢ πέπονται ἐπ' ἀνδρῶν εἰαρινόισιν.

αἰ μέρ, τ' ἔνθα ἄλις πεποτήσται, αἰ δέ, τε ἔνθα.

Iliados, ij.

Vides descriptas apes a Vergilio opifices, ab Homero uagas? At discursum
 & solam uolatus uarietatem, alter exprimit natiuæ artis officium.

In his quoq; uersibus Maro extitit locupletior interpres,

O socii (neq; enim ignari sumus antemalorum)
 O passi grauiora, dabit deus his quoq; finem.
 Vos & Scyllæam rabiem penitusq; sonantes
 Accestitis scopulos, uos & Cyclopea saxa
 Experti, reuocate animos, mcestumq; timorem
 Mittite, forsan & hæc olim meminisse iuuabit.
 Per uarios casus, & reliqua.

ὦ φίλοι, οὐ γάρ πως ἔ κακῶν ἀσάκημονες εἰμῆρ

οὐ μὲν δὴ τόδε μέγρον ἐπέ κακόν, ἢ ὅτε κύκλωσ

ἔιλθ' ἔνι σπῆτι γλαφυρῶ κραπερῆσι βίησι,

ἀλλὰ καὶ ἐνθῶν ἐμῆ ἀρετῆ βουλῆτε νόωτε

ἐκφύγομεν, καὶ που τῶν δὲ μνήσεσθ' οἶος

Odyss, xij.

Vlysses ad socios unam commemorauit ærumnam. Hic ad sperandam præsen
 tis mali absolutionem, gemini casus hortatur euentu. Deinde ille obscurius di
 xit, hic apertius, Forsan & hæc olim meminisse iuuabit. Sed & hoc quod noster
 adiecit, solatii fortioris est. Suos enim non tantum exemplo euadendi, sed & spe
 future felicitatis animauit, per hos labores nō solum sedes quietas, sed & regna
 promittens. Hos quoq; uersus inspicere libet,
 Ac ueluti summis antiquam in montibus ornum

o ij Cum fer

E Cum ferro accisam crebrisq; bipennibus instant
 Eruere agricolæ certatim, illa usq; minatur,
 Et tremefacta comam concusso uertice nutat,
 Vulneribus donec paulatim euicta supremum
 Congemuit, traxitq; iugis auulsa ruina.

Iliados, iij. ὅδ' ἔν κονίησι χαμαὶ πείσεν ἀγέλης ὡς
 ἢ ῥά τ' ἔν εἰαμονῆ ἔλετο μέγαλοιο πεφύκη

F Λείη, ἀτάξ τε οἱ ὄζοι ἐπ' ἀκροτάτη πεφύασσι
 τῶν, μέρδ' ἀρματοπηγός ἀνῆρ αἰδῶνι σιδήρεσσιν
 ἔξεταμ', ὄφρα ἴτω κάμψῃ πρὶ καλλεῖ δίφρα,
 ἢ μὲρ τ' ἀζομένη, κέται ποταμοῦ παρ' ὄχθαυ.

Magno cultu uester difficultatem abscindendæ arboreæ molis expressit, uerum
 nullo negotio Homericæ arbor abscinditur.

Haud segnīs strato surgit Palinurus, & omnes
 Explorat uentos, atq; auribus æra captat.

Sidera cuncta notat tacito labentia cœlo,

G Arcturum, Pleadæq; hyadas, geminosq; triones,
 Armatumq; auro circūspicit Oriona.

Odyssæa, v. ἄντ' ἄρ' ὁ, πηδάλιον ἰδάνετο τεχνήντων
 ἢ μὲν, ὅνδ' ἐ δὲ ὑπὲρ ἐπὶ βλεφάροισιν ἐπιπτεῖ,
 Πληιάδας τ' ἔσοσ' ὦνά, καὶ δὲ δ' ἰόντα βοάπλω
 Ἄρκτουδ', ἢ καὶ ἄμαζον ἐπίκλυσιν καλέουσι
 ἢ τ' αὐτοῦ σρέφεται καὶ τ' ὠρίωνα δοκείη.
 ὅν δ' ἄμμορ' ὅσι λοιτῶν ὠκεανοῦ.

H Gubernator qui explorat cœlum, crebro reflectere ceruicem debet, captando
 de diuersis cœli regionibus securitatem sereni. Hoc mire & uelut coloribus Ma
 ro pinxit. Nam quia arcturus iuxta septētrionem est: Taurus uero in quo sunt
 hyades, & Orion, in regione austri sunt: crebram ceruicis reflexionem in Pal
 inuro sidera consulente descripsit. Arcturum, inquit, Ecce intuetur partem septē
 trionis. Deinde Pleadæq; hyadas, ecce ad austrum flectitur. Geminosq; trion
 es. Rursus ad septentriones uertit aspectum. Armatumq; auro circūspicit Ori
 ona. Iterum se ad austrum reflectit. Sed & uerbo circūspicit uarietatem sape se
 uicissim conuertentis ostendit. Homerus gubernatorem suum semel inducit in
 tuentem pleiadas, quæ in australi regione sunt, semel Bootē & arcton, quæ sunt
 in septentrionali polo.

Nec tibi diua parens generis nec Dardanus autor
 Perfide, sed duris genuit te cautibus horrens
 Caucasus, hyrcanæq; admorunt ubera tigres.

Iliados, vi. Πηλεΐε, οὐκ ἄρα σοῖγε πατήρ ἢρ ἰππότα Πηλεΐε
 θυδὲ δέλεσ' μήτηρ, γλαυκὴ δέ σε τίκτη δάλασσα,
 πῆτρα τ' ἠλίβατοι, ὅτι ἡ νόος ὅστιν ἀπηνής.

Plane Vergilius non partionem solā, sicut ille quē sequebat, sed educationem
 quoq; nu-

quoque nutritionis tanquam belualem & asperam criminatur. addit enim de suo, **A**
 Hyrcanæque admorunt ubera tygres. quoniam uidelicet in moribus inolescen-
 dis magnam fere partem nutricis ingenium & natura lactis tenet, quæ infusa
 tenero & mista parentum semini adhuc recenti, ex hac gemina concretione
 unam indolem configurat. Hinc est quod prouidentia naturæ similitudinē na-
 torum atque gignentium ex ipso quoque nutritu præparans, fecit cum ipso par-
 tu alimonix copiam nasci. Nam postquam sanguis ille opifex in penetralibus suis
 omne corpus effinxit atque aluit, aduentante iam partus tempore, idem ad cor-
 poris materni superna conscendens, in naturam lactis albescit, ut recens natis idē
 sit altor, qui fuerat fabricator. Quamobrem non frustra creditum est, sicut uale **B**
 at ad fingendas corporis atque animi similitudines uis & natura seminis, non se-
 cus ad eandem rem lactis quoque ingenia & proprietates ualere. Neque in homi-
 nibus id solū, sed in pecudibus quoque animaduersum. Nam si ouium lacte, hœ-
 di: aut caprarum, agni forsitan alantur: constat ferme in his lanam duriolem, in
 illis capillum gigni teneriolem. In arboribus etiam & frugibus ad indolem uel
 detractandam uel augendam, maior plerumque uis & potestas est aquarum &
 terrarum quæ alunt, quam ipsius quod iacitur seminis. Ac sæpe uideas lætam nitē
 temque arborem, si in locum alterum transferat, succo terræ deterioris elanguis- **C**
 se. Ad criminandos igitur mores defuit Homero, quod Vergilius adiecit.

Eiusmodi
 fere Gel. li.
 xij. capit. x.

Non tam præcipites biugo certamine campum
 Corripuere, ruuntque effusi carcere currus,
 Nec sic immixtis aurigæ undantia lora
 Concussere iugis, pronique in uerbera pendent.

Iliad. xxij.

μάστιγι δ' αὖτ' ἐλαωὺς κατὰ κάρησιν, οἱ δὲ οἱ ἵπποι
 ἔρως ἀφρέσθην ῥίμφα προήσονται κέλθουσιν

Graius poeta equorum tantum meminit flagro animante currentium, licet dici **D**
 non posset elegantius, quam quod adiecit ἔρως ἀφρέσθην. quo expressit, quantum natu-
 ra dare poterat impetum cursus. Verum Maro & currus de carcere ruentes, &
 campos corripiendo præcipites mira celeritate descripsit, & accepto breui semi-
 ne de Homeric flagro, pinxit aurigas concutientes lora undantia, & pronos
 in uerbera pēdentes, nec ullam quadrigarum partem intactam reliquit, ut esset
 illius certaminis plena descriptio,

Magno ueluti cum flamma sonore
 Virgea suggeritur costis undantis aheni,
 Exultantque æstu latices, furit intus aquæ uis,
 Fumidus atque alte spumis exuberat amnis,
 Nec iam se capit unda, uolat uapor ater ad auras.

Iliad. xxi,

ὄσθ' ἄεθνος ἄεθρος ἐνδραπέφυγον πύρι πολλῶν,

κ' ἴσση μελδόμενον ἀπαλοτρεφέσιν σιλόιο

πάντοθεν ἀμβολάδην, ὅτε ἢ ζύλα κάγκανα κέττα.

Græci uersus aheni continent mentionē multo igne ebullientis, & totum ipsum
 locum hæc uerba ornant. Nam scaturigines ex omni parte emergentes sic ele-

o ij ganter ex-

ganter expressit. In latinis uersibus tota rei pompa descripta est, sonus flamme, Et pro hoc quod ille dixerat, exultantes æstu latices, & amnem fumidum exuberantem spumis, atq; intus furentem (unius enim uerbi nō reperiens similem dignitatem compenlauit quod deerat copix uarietate descriptionis) adiecit post oia, Nec iam se capit unda. quo expressit, qd semp usu euenit suppositi nimietate caloris. Bñ ergo se habet poetice tubę cultus, oia q̄ i hac re eueniūt cōprehēdēs. Portam quæ imperio ducis est commissā recludūt Fræti armis, ultroq; inuitant mœnibus hostem. Ipsi intus dextra ac læua pro turribus astant Armati ferro & cristis capita alta coruscis. Quales aerix liquentia flumina circum Siue Padi ripis, Athesim seu propter amœnum

F Confurgunt geminæ quercus, in tonfacq; cœlo Attollunt capita, & sublimi uertice nutant.

Iliados, xij. Νήπιοι. ὅν δὲ πύλῃσι δὴ' ἀνέρας ἔυσον ἀρίστους,
ἦϊας ὑπὲρ θύμους λαπιθάων ἀρχμητάων,
τόν μ' ἔπειθ' ἰδοὺς ἦϊα κρατορῶν πολυποίτην,
τόν ᾗ λεοντήα βροτολογίῳ ἴσον ἄρει,
τὼ μὲν ἄρα προπάροιθε πυλάων ὑψηλάων
ἔστασαν, ὥς ὅτε τε δρυεὺς οὐρεσίη ὑψηλῆνοι
ἄγ' ἀνεμὸν μίμνουσι καὶ ὑετῶν ἡμάτα πάντα.
Ἐξήσθη μεγάλησι διννεκέες ἀραρυῖαι
ὥς ἄρα τὼ, χεῖρες αὖτε πεποιδότες ἔδ' ἐβίβοντο.

G μίμνον ἐπὶ χόμηνον μέγ' αἴσιον ἠδ' ἐφίβοντο.

Græci milites Polipoetes & Leonteus stant pro portis, & immobiles Asium aduenientem hostem uelut fixæ arbores operiuntur. Hactenus est Græca descriptio. Verum Vergilianā Bitiam & Pādarum portam ultro recludere facit, oblaturus hosti, quod per uota quærebat, ut compos castrorum fieret, per hoc futuros in hostium potestate. Et geminos heroas modo turres uocat, modo describit luce cristarum coruscis. Nec arborum ut ille similitudinem prætermisit, sed uberius eam pulchriusq; descripsit.

Nec hoc negauerim cultius a Marone prolatum.

Olli dura quies oculos & ferreus urget

Somnus, in æternam clauduntur lumina noctem.

H Iliados, xi. ὥς δ' ἔπειθ' αὖθι πεσῶν, κ' οἰμήσ' αὖτε χάλκεον ὑπνον.

¶ In quibus par utriusq; poetæ sit splendor.

Caput .XII.

I N aliquibus par pene splendor amborū est, uti
Spargit rapida ungula rores
Sanguineos, mixtaq; cruor calcatur arena.

Et luce coruscus athena.

A

Quærit pars semina flammæ.

Σπέρματα πυρός

Indum sanguineo ueluti uiolauerit ostro

Si quis ebur.

ὃς δ' ὅτε τις τ' ἐλέφαντα γυνή φοίνικι μίσην

Iliados, iij:

Si tangere portus

Infandum caput ac terris adnare necesse est,

Et sic fata Iouis poscunt, hic terminus hæret,

At bello audacis populi uexatus & armis

Finibus extorris, complexu auulsus Iuli

Auxilium imploret, uideatq; indigna suorum

Funera, nec cum se sub leges pacis iniquæ

Tradiderit, regno aut optata luce fruatur,

Sed cadat ante diem mediæq; inhumatus arena,

Δός μὴ ὀδύσῃα πηλίποροισι οἴκαδ' ἱκέσθῃ

ἦτορ λαίρπω ἰθάκη ἐνὶ οἴκῳ ἔχοντα.

Ἄλλ' εἰ δὲ μοῖρ' ὄσι φίλους τ' ἰδέσθῃ, καὶ ἱκέσθῃ

οἴκῳ ἐν κτίμβροισι καὶ ἐπὶ πατρὶδα γαῖαν

ὄψε κακῶς ἔλθοι ὀλίγας ἄπο πάντας ἑταίρων

κῆρος ἐπ' ἄλλοτρῆος, ἔρσοι δ' ἐν πῆματι οἴκῳ

Odyss. ix.

Proxima Circeæ raduntur littora terræ,

Diues inaccessos ubi Solis filia lucos

Assiduo resonat cantu, tectisq; superbis

Vrit odoratam nocturna in lumina cedrum,

Arguto tenues percurrens pectine telas.

ἦτορ, ὄφρα μέγα πᾶσι ἴκετο, ὦ ἐν νύμφῃ.

ναῖων εὐπλόκαμοισι, τὴν δ' ἐνδοδι τέτμεν ἑστῆρ.

πῦρ μὲν ἐπ' ἐχρηόεσσιν μέγα καίετο, πηλόσθῃ δ' ὀδύσθῃ

κείσθῃ τ' ἐν κείσθῃσι θεῶν τ' ἀνὰ νῆσσοισι ὀδύσθῃ

Διοσμένωσιν. ἦ δ' ἐνδοσι δαίμονος ὀπίκαλῃ

ἦτορ ἐποιομένη χροσέτη κερκίδ' ὑφαίνειν

Mætonio regi, quem serua Licinia furtim

Sustulerat, uetitiscq; ad Troiam miserat armis.

Odyss. v.

D

Ille autem expirans, non me quicunq; es inulto

Victor nec longum lætabere, te quoq; fata

o iij Prospe-

E Prospectant paria, atq; eadem mox arua tenebis.

Iliados,xxi. ὅυ θυρ' οὐδ' αὐτὸς θυρὸν βέη, ἀλλ' ἄ τοι ἦδ' ἠ
 ἄγγι πρὶέσθηε θάνατος καὶ μοῖρα κραταῖη,
 κερσὶ δαμέντ' ἀχιλλῆος ἀμύμονος ἀακίδαο

Ad quem subridens mista Mezentius ira, (derit.
 Nūc morere, ast de me diuū pater atq; hoīm rex Vi

Iliad,xxij. τὸν καὶ τεθυλότα προσύδα δῖος ἀχιλλεύς
 τέθναθι. κῆρα δ' ἐγὼ τότε δέξομαι, ὅππότε κερ δῆ
F Ζεύς ἐθέλη τελέσαι, ἦδ' ἀθάνατοι θεοὶ ἄλλοι.

Qualis ubi aut leporem aut cādentī corpore cygnū
 Sustulit, alta petens pedibus Louis armiger uncis.
 Quæsitum aut matri multis balatibus agnum
 Martius a stabulis rapuit lupus.

Iliad,xxij. ἄρμωσιν δὲ ἀλείς ὡς τ' αἰετὸς ὑψιπέτης
 ὅς τ' ἔισιρ πεδίονθε δῖα κερῶν ἐρεβενῶν

G Ἄρπαζωρ ἢ ἄρν' ἀμαλήρ, ἢ πῶκα λαωῶρ
 Vndiq; clamor
 Tollitur. inuadunt, & fossas aggere complent.

Locus refi-
 tutus ex, xi
 Iliados. αὐτοὶ δὲ πρυλῆες σῶν τύχεσι δωρηχθέντες
 ῥῶντ' ἄσβεστον ἢ βοή γένητ' ἠῶδι προ.
 θάναθε μεδ' ἰππῶν ἐπὶ τάφρῳ κοσμηθέντες

In quibus Vergilius Homericī carminis maiestatem non æquet. Caput .XIII.

H T quia non est crubescendum Vergilio, si minorem se Homero uel
 ipse fateatur, dicam in quibus mihi uisus sit gracilior autor.

Tum caput orantis nequicquam & multa parantis
 Dicere, deturbat terræ, truncumq; reliquit.
 Hi duo uersus de illo translati sunt.

Iliados,x. ἦ. καὶ δ' μὲν κερ ἐμελλε, γενεῖου χερσὶ παχείῃ
 Ἄφ' ἀμύμονος, λίαν ἐδ' ὁ δ' αὐχένα μέσῳ ἔλασσε,
 φασγάνῳ ἀΐξας. ἀπ' δ' ἄμφω κέρσε τένοντε.
 φθιγγόμενου δ' ἄρα τοῦγε, κάρη κονίησιν ἐμίχθη.

Vide nimiam celeritatē saluo pondere, ad quam non potuit conatus Maronis
 accedere. In circuli certamine Homerus alterum currū paululum antecedentem,
 & alterum pene coniunctum sequendo qua luce signauit?

Iliad,xxij. αἰ φηκιάδαο ποδώκεος ἐκφρορ ἰπποιο.
 τὰς ἢ μετ' ἐφρορ, διομήδεος ἄρσενος ἰπποιο
 τρώιοι, οὐδέ τι πολλὸν ἄνωθ' ἔειπε. ἀλλ' ἄ μάλ' ἐγχεῖ.
 Ἄκὲ γὰρ δῖφρορ ἐπιβησομένοισιν ἔικτηρ.
 βνοιῆ δ' ἐν μίλοιο μητ' ἀφρορ ἐυρέε τ' ὤμω
 θρέμετ'. ἐπ' αὐτῶ γὰρ καταδέντε πελιδμῳ

Humescunt spumis flatuq; sequentum.
 Mirabilior est celeritas cōsequentis priorem cursu pedum apud eundem uatē.

Iliad,xxij. Ἰχνια τύψε πόδεσσι πάρος κόνιν ἀμειχιδίνωα
 Est aut huius uersus hic sensus. Si p solum puluerē forte curra, ubi pes fuerit de
 terra a

■ ἔλθον δὲ Ἰταπίης, ἄμυδρος δὲ τε κῦμα κελευσὶν
 κορυβέτα, πολλὸν δὲ παρέξ ἄλλα φῆκε ἔχου
 Aduersi rupto ceu quondam turbine uenti
 Configunt, zephyrusq; notusq; & latus eois
 Euris equis, stridunt syluæ, sæuitq; tridenti
 Spumeus atq; imo Nereus ciet æquora fundo.
 Demet huic uitium, quod superius incurrit, de duabus Græcis parabolis unâ
 dilucidius construendo.

Iliados, i. τοῖσιν δ' ἴκμενον οὖρον ἴα ἐκάσθη ἀπόλλω
 Prosequitur surgens a puppi uentus euntis.
 Quod noster dixit ἴκμενον uester ait, Surgens a puppi, satis decore,
 Sed extollunt epitheta, quæ tot & sic apta uento noster imposuit.

Odyssæ, ix. Σαὺ δὲ δ' ὄω μάρφας ὡς τε σὺ λίκνας ποτὶ γαίῃ
 κοπή' ἐκ δ' ἐγκέφαλ' χαμάδις ῥέε, δεῦε δὲ γαῖαν.
 τοῖς δὲ διαμελεῖσι ταμῶν ὠπλίωατο δόρυ.
 ἦ δ' ἴε δ' ὡς τε λέων ὄρεσι τροφ' οὐδ' ἀπέλπιε
 ἔγκατά τε, σάρκας τε, καὶ ὅσα μιν λόνετα.
 Visceribus miserorum & sanguine uescitur atro.
 Vidi egomet duo de numero cum corpora nostro
 G Prensa manu magna medio resupinus in antro Frangeret ad saxum.
 Narrationem facti nudam & breuem Maro posuit. Contra Homerus πᾶσι
 miscuit, & dolore narrandi inuidiam crudelitatis æquauit.

Odyssæ, xi. Τὼ δὲ μετ' ἰθιμίδην ἀλωΐος παράνοισιν
 ἔισιδον, ἠ δ' ἠ φάσκει ποσὶ δάωνι μιγῆναι.
 καὶ ῥ' ἔτεκερ δ' ὄω παῖδε, μινωθαιδία δὲ γενέδην.
 ᾧ τὸν τ' ἀντίθεον, πηλέελφ' τὸν τ' ἐπιάλτιν,
 ὄως δ' ἠ μινέους θρέψε ζείδωρ' ἄρουρα,
 καὶ πολὺ καλλέους μετὰ γε κλυτὸν ὠρίωνα.
 ἐνέωροι γὰρ τοῖγε καὶ γυνεαπήχεος ἦσαν
 εὖς' ἄτ' ἀτ' μῆκός γε γενέδην γυνεόργυιοι.
 H Οἱ ῥ' αὖ καὶ ἀθανάτοισιν ἀπ' ἡλίτῳ γ' ὀλύμπου
 φυλόπιδα σήσθη πολυαῖκ' ὀλέμοιο.
 ὄωσαν ἐπ' ὀλύμπῳ μέμασθ' ἀμύβη, ἀντ' ἄρ' ἐπ' ὄω
 πηλίου εἰνοσίφωλον, ἴν' οὐρανόσ' ἀμειβόμενοι.

Hinc & Aloidas geminos immania uidi
 Corpora, qui manibus magnum rescindere cœlum
 Aggressi, superisq; Iouem detrudere regnis.
 Homerus magnitudinē corporæ alte lateq; dimēsus ē, & uerborū ambitu mē-
 bra depinxit. Uester ait, imania corpora, nihilq; ulterius adiecit, mēsuræ no-
 mina nō ausus attingere. Ille de cōstruendis mōtibus conatum insanæ molitio-
 nis expressit. Hic aggressos rescindere dixisse contentus est cœlum. Postremo,
 locum loco si compares, pudendam inuenies differentiam.

ὄρε δ' ὅτ' ἐν ἀγιοτάῳ πολυχέει κῦμα θαλάσσης
 ὄρνυτ' ἔπασσύτερον ζεφύρου ὑποκινῆσθαι,
 πόντω μὲν τὰ πρῶτα κορύσσεται, αὐτὰρ ἔπειτα,
 χέρσω ῥηγνύμονορ, μεγάλα βρέμει, ἀμφὶ δέ τ' ἄκρασ
 κυρτὸρ ἔορ, κορυφῶται, ἀποπῆψι δ' ἄλλοσ ἄχνηρ.

Fluctus uti primo cœpit cum albescere ponto,
 Paulatim sese tollit mare, & altius undas
 Erigit, inde imo confurgit ad æthera fundo.
 Ille cum marino motu & littoreos fluctus ab initio describit, hoc iste præteruo
 lat. Deinde quod ait ille,

πόντω μέρτα πρῶτα κορύσσεται.

Maro ad hoc uertit, Paulatim sese tollit mare. Ille fluctus incremento suo ait **B**
 sublime curuatos littoribus illidi, & asperginē collectæ fordis expuere, quod
 nulla expressius pictura signaret. Vester mare a fundo ad æthera usq; pducit,
 Dixerat, idq; ratū stygii p flumina fratris
 Per pice torrentis atraq; uoragine ripas
 Annuit, & totum nutu tremefecit olympum.

ἦ, καὶ κυανέοισιν ἔω ὄφρυσσι νεῦσε κρονίουρ.
 Ἀμειβόμενοι δ' ἄρα χαῖται ἐπεξέρωσαντο ἀνακτοσ
 κροτὸσ ἀπ' ἀθανάτοιο, μέγαν δ' ἐλέλιξερ ὄλυμπορ.

Iliados, f.

Phidias cum Iouem olympium fingeret interrogatus de quo exemplo diuini-
 nam imitaretur effigiem, respondit archetypum Iouis in his se tribus Homeri **C**
 uersibus inuenisse. Nam de superciliis & crinibus totum se Iouis uultum colle-
 gisse. Quod utrunq; uidetis a Vergilio prætermisum. Sane concussum olym-
 pum nutus maiestate nō tacuit. Iusiurandū uero ex alio Homeri loco sumpsit,
 ut translationis sterilitas hac adiectione cōpensaretur. Ora puer prima signās
 intonsa iuuenta. Prætermisssa gratia incipientis pubertatis minus gratam fecit
 latinam descriptionem.

ἦ ε δ' ὅτ' ἄνω περ κῆρυσι καὶ ἀνδράσι θηρυτῆσι
 κάπριθ' ἢ λέων σρέφεται δένει. βλεμειάνωρ,
 ὅτιέ τε πυργηδὸρ σφίεσ ἀντοῦσ ἀρτώωντες,
 Ἀντίοι ἴσανται καὶ ἀκοντιξουσι θυμιάσ
 ἄιχμασ ἐκ χερῶρ, τῶδ' οὔποτε κυδάλιμορ κῆσ
 τασθεῖ, οὐδὲ φοβέεται, ἀγνηορίη δέ μρ ἔκτα
 τασφίεσ σρέφεται σίχασ ἀνδρῶρ πρητιζῶρ
 ὅππῃ τ' ἰδύσθ, τῆ τ' ἔκκουσι σίχασ ἀνδρῶρ

Iliad, xii.

Ut fera, quæ densa uenantum septa corona
 Contra tela furit, seseq; haud nescia morti
 Iniicit, & saltu supra uenabula fertur.
 Videtis in angustum latinam parabolam sic esse contractam, ut nihil possit esse
 ieiunius? Græcam cōtra, & uerborz & rerum copia pompam ueræ uenatiōis
 implese. In tanta ergo differentia pene erubescendum est comparare.

D

abus Græcis p...

pi, satis decore, oster imposuit.

geret ad faxum. Contra Homer uauit.

& uerborz am... s adiecit, me... natum infanz... est cœlium. P...

Hiad. xiiij. ἑρέξαντες δ' ὄρου δουρὶ, σάκκι' ἑροδιλύμνω
 ἄσπερ δ' ἄρ' ἀπὸ δ' ἔρθε, κόρυς κόρω, ἀνέρα δ' ἀνίρ.

Haud aliter Troianæ acies, aciesq; latinæ
 Concurrunt, hæret pede pes densusq; uiro uir.
 Quanta sit differentia utriusq; loci, lectori æstimandum relinquo.

Iliados. xij. ὄρνις γὰρ σφίρ ἐπ' ἄλλ' ἀπὸ πρῆσμένον μεμαῶσιν,
 ἀέπης ὑφιπέτης ἐπ' ἀριστερά λαοῦ ἔεργον
 φονήεντα δράκοντα φέρω δυνάσει πέλωρον
 ζωὸν ἐτ' ἀσπάζοντα, καὶ οὐπω λήθετο χάριμας.
 κόφι γὰρ ἀντὶρ ἔχοντα κατὰ σῆδ' ἑρὶ δ' ἔρθε,
 ἰδνωθῆναι ὀπίσω. ὃ δ' ἀπὸ ἔδερ ἦκε χαμάζε

F ἄλγῆσθε ὀδύνησι. μέσση δ' ἐνὶ κάβαλ' ὀμίλησ
 ἄντορ δὲ κλάγγας πέπετο πνοιῆσ' ἀνέμοιο.

Vitq; uolans alte raptum cum fulua draconem
 Fert aquila, implicuitq; pedes, atq; unguibus hæsit.
 Saucius at serpens sinuosa uolumina uersat.
 Arrectisque horret squamis, & sibilat ore,
 Arduus insurgens, illa haud minus urget adunco
 Luctantem rostro, simul æthera uerberat alis.

Vergilius solam aquilæ prædam refert, nec Homerice aquilæ omen aduertit,
 quæ & sinistra ueniens uincētium prohibebat accessum: & accepto a captiuo ser-
 pente morsu, prædam dolore deiecit: factoque tripudio solistimo cū clamore
G dolorē testatē præteruolat. quibus omnibus uictoriæ præuaricatio significa-
 batur. His prætermisissis quæ animam parabolæ dabant, uelut exanime in lati-
 nis uersibus corpus remansit.

Parua metu primo mox sese attollit in auras,
 Ingrediturque solum, & caput inter nubila condit.

Iliados. iij. ἢ τ' ὀλίγη μὲν πρῶτα κορύσεται, αὐτὰρ ἔπειτα
 ὄρουσ' ἔσφιξε κόρη, καὶ ἐπὶ χθονὶ βαίνει,

Homerus ἔριμ hoc est contentione a paruo dixit incipere, & postea in incremen-
 tum cœlū usque subcrefcere. Hoc idem Maro de fama dixit, sed incōgrue. Ne-
 que enim æqua sunt argumenta contētionis & famæ: Quia contentio, etsi usq;
 ad mutuas uastationes ac bella processerit, adhuc contentio est, & manet ipsa
H quæ creuit. Fama uero cum in immēsum prodit, fama esse iam desinit, & sit no-
 tio rei iam cognitæ. Quis enim iam famā uocet, cum res aliqua a terra in cœlū
 nota sit? Deinde nec ipsam hyperbolen potuit æquare. Ille cœlum dixit, hic au-
 ras & nubila. Hæc aut ratio fuit nō æquandi omnia quæ ab autore trāscripsit,
 q̄ in omni operis sui parte alicuius Homericæ loci imitationem uolebat infere-
 re, nec tamen humanis uiribus illam diuinitatem ubique æquare, ut in illo lo-
 co, quem uolo omnium nostrum iudicio in commune pensari: Minerua Dio-
 medi suo pugnanti duntaxat flammæ ardorem, & inter hostiū cæ-
 des fulgor capitis uel armorum pro milite minatur.

Δαίε' δ' ἐκ κερυδοῦ τε καὶ ἰσίδ' ἀκόματ' ἄπυρ,
 ἄσέρ' ὀπωρινῶν ἠαλίγκιορ, ὅς τε μάλιχα
 λαμπρῶν παμφάνησι λελουμένῳ ὠκειωτό.
 τῶν δ' οἱ πῦρ δ' αἶψ' ἀπὸ κρατῶν τε καὶ ὤμων.

A
 Iliados. v.

Hoc miratus supra modum Vergilius, immodice est usus. Modo enim ita de Turno ait,

Tremunt sub uertice cristæ
 Sanguineæ, clypeoq; micantia fulmina mittunt.
 Modo idem ponit de Aenea.

Ardet apex capiti cristisq; ac uertice flamma
 Funditur, & uastos umbo uomit æreus ignes.

Quod q̄ importune positum sit, hinc apparet, q̄ nec dum pugnabat Aeneas, B
 sed tantum in nauī ueniens apparebat. Alio loco,

Cui triplici crinita iuba galea alta Chimæram
 Sustinet, æneous efflantem faucibus ignes.

Quid q̄ Aeneas recens allatis armis a Vulcano, & in terra positis, miratur
 terribilem cristis galeam flammisq; uomentem? Vultis aliam fruendi audita
 tem uidere? Loci huius, cuius supra meminimus, fulgore correptus,

Seruo uoluit loquenti Ioui assignare parem reuerentiam. Nam cum & in primo uolumine, & in iiii. & in ix. loquatur quædam Iupiter sine tumultu, deniq; post Iunonis & Veneris iurgium, insit, eo dicente, Deum domus alta file scit, Et tremefacta solo tellus, filet arduus æther. Tum zephyri posuere, premit placida æq̄ra pōtus. Tanq̄ nō idē sit q̄ locutus sit paulo ante sine ullo mūdi totius obsequio. Similis opportunitas ē i eiusdē Iouis lāce, quā ex illo loco sumpsit,

καὶ τότε δὴ χύσσει πατρὸς ἐτίτανε τάλαντα.

ἔρ δ' ἐτ. δὴ δύο κῆρε ταυηλεγέῳ δανάοιο,

τὴν μὲν ἀχιλλῆῳ, τὴν δ' ἔκτορ ἰπποδάμοιο.

ἔλκε δ' ἢ μέγα λαβῶν. ἔπει δ' ἔκτορ ἄσιμον ἤμαρ.

ἔχετο δ' εἰς αἰθ' αο. λίπερ δ' εἰ φοῖβ' ἀπόλλων.

Iliad, xxi.

Nam cum iam de Turno prædixisset Iuno,
 Nunc iuuenem imparibus uideo concurrere fati,
 Parcarumq; dies & lux inimica propinquat,
 Manifestumq; esset, Turnum utiq; periturum, sero tamen,
 Iuppiter ipse duas æquato examine lances
 Sustinet, & fata imponit diuersa duorum.

Sed hæc & alia ignoscenda Vergilio, qui studii circa Homerū nimietate excedit modū. Et re uera nō poterat nō in aliquibus minor uideri, qui per omnem poesim suam hoc uno est præcipue usus archetypo. Acriter enim i Homerum oculos intendit, ut æmularetur eius nō modo magnitudinem, sed simplicitatem & præsentiam orationis, & tacitam maiestatem. Hinc diuersarum inter heros suos personarū uaria magnificatio, hinc deorum interpositio, hinc auctoritas fabularum

Etas fabulosoꝝ, hinc affectuum naturalium expressio, hinc monumentorum persecutio, hinc parabolarum exaggeratio, hinc torrentis orationis sonitus, hic rerum singularum cum splendore fastigium.

In tantum Vergilio dulcem fuisse imitationē Homeri, ut uitia quoq; nonnulla æmulari uoluerit. Tum quantopere illius sit imitatus epitheta, cæteraq; quæ gratiorem reddunt, orationem. Caput. XIII.

F

Deo autē Vergilio Homeri dulcis imitatio est, ut & uersibus uitia, quæ a nonnullis imperite reprehendunt, imitatus sit, eos dico quos Græci uocant Quos hic quoq; Homericum stylum approbās nō refugit, ut sunt apud ipsum Acephali, Arietat in portas, Parietibus textum cæcis iter, & similia. Ut etiā, qui in medio uersu breues syllabas pro longis habent. Et duros obiice postes. Consilium ipse pater & magna incepta Latinus. Syllabæ lōgiores sunt. Quin protinus omnia. Vulcano decoquit humorem. Et, Spumas miscet argenti uiuacq; sulphura. Et, Arbutus horrida.

SUNT apud Homerum uersus uulsis ac rasis similes, & nihil differētes, ab usu loquendi. Hos quoq; tanq; heroice incomptos adamauit. Omnia uincit amor, & nos cedamus amor.

G Nudus in ignota Palinure iacebis arena.

Sunt amcenæ repetitiones, quas non fugit.

Pan etiam Arcadia mecum si iudice certet,

Pan etiam Arcadia dicat se iudice uictum.

Homerica quoq; epitheta quantū sit admiratus, imitādo cōfessus est, & mille taliū uocabulorū, quibus uelut sideribus micat diuini carminis uariata maiestas. Ad hæc a uestro respōdet, Maleuada fames. Auricomos ramos. Cētū geminus Briareus. Adde &, fumigerā noctē. & quicquid in singulis pene uersibus diligēs lector agnoscit. Sape Homerus inter narrandū uelut ad aliq; uē dirigit orationē. Ne hoc Vergi. omisit. Migrātes cernas, totaq; ex urbe ruētes. Totūq; instructo Marte uideres Feruere Leucatem. Et, pelago credas innare reuulsas Cycladas. Et, studio incassum uideas gestire lauandī. Itē diuinius ille uates, res, uel paulo, uel multo ante transactas, opportune ad narrationis suæ seriē reuocat, ut & historicū stylū uitet, nō per ordinē dirigēda quæ gesta sunt, nec tñ præteritorū nobis notiā subtrahat. Thebē Asiæ ciuitatē, aliasq; pluri mas Achilles anteq; irasceret euerterat. Sed Homeri opus ab Achillis ira sum psit exordiū. Ne igitur ignoraremus quæ prius gesta sunt, sit eorū tempestiua narratio. Item ne ignoraremus, quo duce classis Græcorū ignotum sibi Troiæ littus inuenerit, cum de Calchante quereretur ait,

Iliados. i.

καίνηος ἠγύειτ' ἀχαιῶν ἴλιον εἶσω

ἢρ διὰ μακρῶν, τὴν, οἱ πόρε φθίεθ' ἀπόλλωμ.

Et ipse Calchas narrat omen, quod Græcis narrātibus de serpēte passerum populatore cōtigerit. Ex quo denūtiatū est, exercitū annos decē in hostico futurū. Alio loco senex, ut referēdis fabulis amica & loquax ætas, res refert uetustas.

πένθημα τὸ δὲ ἔργον ἔγωγ' ἀλλοί, οὐκ ἴσους
 ὧς ἤμ', ἐν δ' ἡμῶν ἔρεω πάντεςσι θείλοισι.
 κορυβίτες τ' ἐμάχοντο, καὶ αἰπυλοὶ μιν ἐχάρμασθε
 ἄμφι πόλιν καλυδῶνα καὶ ἀλλήλους ἐνάριζον.
 ἄπυλοι μὲν ἄμωδόμενοι καλυδῶν' ἔραυνῆς,
 κορυβίτες δὲ διαπραδῆφρ' ἠμαῶτες ἄκῆ.
 καὶ γὰρ τοῖσι κεικὸν χρυσόδρονον ἄρετις ἔδρασε
 κωμῆν, ὃ οἱ οὐκ ἐδάλυσια γυνὴ ἀλωῆς
 ὄνειδος ἔειξε, ἄλλοι δὲ θεοὶ δαίνυσθ' ἐκατόμβας.
 ὅτῃ δ' ὄνη ἔρρεξε Διὸς κέρη μεγάλοισι,
 ἢ λάθετ', ἢ οὐκ ἐνόησε, ἀάγατο δ' ἔμεγα θυμῶ.

Et sequentia. Vergilius omne hoc genus pulcherrime amulatus est. Nam
 memini Hesionæ uidentē regna sororis Laomedontiadē Priamum. Et, Atq̄
 equidem Teucrum memini Sidona uenire. Et Qualis eram cum primam aci-
 em Præneste sub ipsa Straui. Et de furto uel pœna Caci tota narratio. Nec ue-
 tustissima tacuit, quī & ipsa notitiæ nostræ autoris sui imitator ingereret, Nā-
 que ferunt luētū Cygnum Phaethontis amati, & similia.

Quæ diuersitas catalogorum sit apud Vergilium & Homerum.
 Caput. XV.

Bi uero enumerantur auxilia, quem Græci catalogum uocant, eun-
 dem autorē suum conatus imitari, in nōnullis paululum a grauitate
 Homericæ deuiavit. Primū q̄ Homerus prætermisiss Athenis, ac
 Lacedæmoniis, uel ipsis Mycenis, unde erat rector exercitus, Exotia in catalo-
 gi sui capite locauit, nō ob loci aliquā dignitatē, sed notissimū promontoriū ad
 exordiū sibi enumerationis elegit, Vnde p̄grediēs modo mediterranea, modo
 maritima iūcta describit. Inde rursus ad utrūq̄ sitū cohærentiū locorū discipli-
 na describētis: uelut iter agētis accedit. Nec ullo saltu cohærentiā regionū in li-
 bro suo hiare pmittit, sed † hoc hiādī more procedēs, redit unde digressus ē, &
 ita finitur quicquid enumeratio eius amplectit. Cōtra Vergilius nullū in com-
 memorādis regionibus ordinē seruat, sed locorū seriē saltibus lacerat. Adducit
 primū Clusio & Cosis Massicū. Albas hūc sequitur, manu Populoniae Iluæq̄
 comitatus. Post hos Asilam misere Pisæ. Quæ in q̄s lōginqua sint Hetruriæ
 parte, notius est, q̄ ut annotandum sit. Inde mox redit Cærete, & Pyrgos, &
 Grauiscas, loca urbi proxima, q̄bus ducē Asturē dedit. Hic rapit illū Cygnus
 Liguriā, Ocnus Mātua. sed nec ī catalogo auxiliorū Turni, si uelis sitū locorū
 mente percurrere, inuenies illum continentia regionum secutum.

DEINDE Homerus oēs quos in catalogo enumerat, etiam pugnātes uel
 prospera uel sinistra sorte cōmemorat. Et cū uult dicere occisos quos catalogo
 nō iseruit, nō hoīs sed multitudinis nomē inducit. Et quoties multā necē signi-
 ficare uult, messem hominum factam dicit: nulli certum nomen facile extra ca-
 talogum, uel addens in acie, uel detrahens. Sed Maro noster anxietatē huius
 obseruatio

A
 Locus restitutus ex lii.
 decimo no.

τῆχθ' ἐδέδμητο χθραμάλωτατον, ἔνθα μάλισσά
 ζακρηῆες γίγοντο μάχῃ, αὐτοὶ τε καὶ ἵπποι.
 ἔνθα δ' ἔβριωτοί, καὶ ἰάονες ἔλκεχιτωνες,
 λοκροὶ καὶ φθίοι, καὶ φαδμοέντες ἔπφοι,
 σπουδῆ ἐπαίοντα νεῶν ἔχον, οὐδ' ἐδάουτο
 ὄσαι ἀπ' σφείων φλογὶ ἵκελον ἔκτορα δῖον.
 διμὸν ἀθηνάων προλελεγμένοι. ἔνδ' ἄρα τοῖσιν,
 ἦρχ' υἱὸς πετῶο μεμεδευῆς. οἱ δ' ἄμα ἔποντο.
 φείδαστε, σίχιός τε, βίασ' ἔϊύς. αὐτὰρ ἔπρω
 θυλίδησθε, μέγης, ἀμείωντε δ' ἰάκιοσ τε
 προσθίωντε, μέδωντε, μουνεπὶ ὀλεμὸς τε ποδάρκης.

A
 Locus illu-
 stratus ex
 xiii, Iliad,

Et similia. Ad quod exemplū illa Vergiliana sunt.
 Agmina densantur campis, argiuacq; pubes
 Aruncæq; manus, Rutuli, ueteresq; Sicani
 Et Sacranæ acies, & picti scuta Labici.
 Qui saltus Tyberine tuos sacrumq; Numici
 Littus arant, Rutulosq; exercent uomere colles
 Circæumq; iugum, quis Iuppiter Anxuris aruis
 Præsidet, & cætera.

B

¶ Quæ in utriusq; catalogis similitudo, q̄ crebræ apud utrunq; sententiæ. Tum in quibus
 siue casu siue sponte ab Homero Vergilius desciscat, & in quibus imitationem ipsam dissi-
 mulat. Caput .XVI.

Terç in catalogo suo post difficilium rerum uel nominum narra-
 tionem, infert fabulam uersibus amœnioribus, ut lectoris animus
 recreetur. Homerus inter enumeranda regionum & urbium nomi-
 na, facit locum fabulis, quæ horrorem satietatis excludant.

C

οἱ δὲ πύλοντ' ἄννεμοντο, καὶ ἀρκήνην ἔρατφνήν
 καὶ τῆσιν ἀλφειοῦ πόρον, καὶ ἑύκλιτον αἶπιν,
 καὶ κνπαρισήεντα, καὶ ἀμειγένθου ἔναιον,
 καὶ πῆλεον καὶ ἔλθ, καὶ δῶριον, ἔνθα τε μῦσαι
 ἄντόμοναι, δάμνην τὸν δεήϊκα παῦθρον αἰοιδῆς
 διχαλίηθιν ἰόντα παρ' εὐρύτου διχαλίηθ.
 στεῦτο γὰρ ἐν χόμλῳ νικησέμεν, ἔπιθ' αἶψ' αὐταὶ
 μῦσαι ἀείδοιεν κῆρα Διὸς ἀγχιόχοιο.
 Αἱ δὲ, χολωσάμενοι, πηρόν διεθρον, αὐτὰρ αἰοιδῶ
 θειασίην ἀφέλοντο, καὶ ἐκλέλαθον κιδαρῆσιν.
 τῶν, αὐδ' ἠγεμόνθιν γερήνι ἵπποτα νέσωσ.

Locus elu-
 cidatus ex
 ij, Iliados.

D

Et reliqua, quibus protraxit iucunditatem. Vergilius in hoc tecutus autorē, in
 priore catalogo, modo de Auētino, modo de Hippolyto fabulatur: in secundo,
 Cygnus ei fabula est. Et sic amœnitas intertexta fastidio narrationum medetur.
 In omnibus uero Georgicorum libris hoc idem summa cum elegantia fecit. Nā
 post præcepta, quæ natura res dura est, ut legentis animum uel auditum noua
 ret, singulos libros acciti extrinsecus argumenti interpositione cōclulit, primū
 p de signis

de signis tempestatum, de laudatione rusticæ uitæ secundum. & tertius desinit in pestilentiam pecorum. quarti finis est de Orpheo & Aristeo non otiosa narratio. Ita in omni opere Maronis Homericæ lucet imitatio.

HOMERVS omnem poesim suã ita sententiis farsit, ut singula eius ἀποφθίγματα, uice prouerbiorum in omnium ore fungantur. ut,

- Odyssæ. i. ὄν γὰρ πῶ τις ἐὼν γόνου ἀνδρῶν ἀνέγνω
- Odyss. ij. παῖροι γὰρ τοὶ παῖδες ὁμοῖοι πατρὶ πέλοντο
- Odyss. iij. ὄν γὰρ τ' αἰεὶ δειῶν τρέπει νόος αἰὲρ ἐόντων.

Labor omnia uincit improbus.

Et alia innumerabilia, quæ sententialiter proferuntur. Ne hæc apud Vergilium frustra desideraueris. Non omnia possumus omnes. Omnia uincit amor. Labor omnia uincit improbus. Usque adeo ne mori miserum est: Stat sua cuique dies. Dolus an uirtus quis in hoste requirat: Et quid quæque ferat regio, & quid quæque recuset. Auri sacra fames. Et ne obtundam nota referendo, mille sententiæ taliū, aut in ore sunt singulorum, aut obuiæ intentioni legentis occurrunt. IN NONNULLIS ab Homericæ secta haud scio casu ne an sponte desciscit. Fortunam Homerus nescire maluit, & soli decreto, quam μοῖρα uocant, omnia regenda committit, adeo ut hoc uocabulum τύχη in nulla parte Homericæ uoluminis nominetur. Contra Vergilius, non solum nouit & meminit, sed omnipotentiam quoque eidem tribuit: quam & philosophi qui eam nominant, nihil sua uis posse, sed decreti, siue prouidentiae ministram esse uoluerunt.

ET IN fabulis seu in historiis nonnunquam idem facit, Aegæon apud Homerum auxilio est Ioui. Hunc contra Iouem armant uersus Maronis. Eumedes Dolonis proles bello præclara, animo manibusque parentem refert: cum apud Homerum Dolo imbellis sit. Nullam commemorationem de iudicio Paridis Homerus admittit. Idem uates Ganymedem, non ut Iunonis pellicem a Ioue raptum, sed Iouialium poculorum ministrum, in cœlum a diis ascitum fert, uelut decorum: Vergilius tantam deam, quod cuius de honestis sceminae deforme est, uelut specie uictam Paride iudicante doluisse, & propter catamiti pellicatum totam gentem eius uexasse commemorat.

Interdum sic auctorem suum dissimulatim imitatur, ut loci inde descripti solam dispositionem mutet, & faciat uelut aliud uideri. Homerus ingenti spiritu ex perturbatio ne terræ ipsum Ditem patrem territum prosilire & exclamare quodammodo facit.

H
Locus refertus ex
xx, liados.
 Διὸν δ' ἐβρόντοσε πατήρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε
 Ἴφιδεμ, ἀντὰρ ἔνερθε ποσσὶδάωρ, ἐτίναξε
 γαῖαν ἀπὸ φρεσίν, ὄρεων ἄπηνά κέρηνα.
 πάντες δ' ἐσείοντο πόδες πολυπιδάκου ἴδης,
 καὶ κορυφαί, τρώων τε πόλις καὶ νῆες ἀχαιῶν.
 ἔσθλασεμ δ' ὑπένερθεμ, ἀναξ ἑνέρωρ ἀΐδωνεύς.
 Δείξας δ' ἐκ θεόπου ἄλω, καὶ ἴαχε μὴ οἱ ὑπὲρθε
 γαῖω ἀναξὲρ ἔφε ποσσὶδάωρ ἑνοσίχθων.
 ὀκία ἧ δυντοῖσι καὶ ἀθανάτοισι φωνίη,
 Σμυρδαλέ' ευρώεντα, τά τε συγέουσι θεοί περ.
 τόσος ἄρα κ' ἴπ' ὄρετο θεῶν ἑρὶ δὲ ζωιόντων.

Hoc Maro

Hoc Maro non narrationis, sed parabolæ loco posuit, ut aliud esse uideretur, **A**
 Nō secus ac si qua penitus ui terra dehiscēs Infernas reseert sedes, & regna reclu-
 dat Pallida, diis inuisa, superq; immane barathrum Cernatur, trepidentq; im-
 misso lumine manes. Hoc quoq; dissimulando surripuit. Nam cum ille dixif-
 set deos sine labore uiuere *οιαι εἶνα ζῶοντες*, hoc idem dixit occultissime, Dii Iouis
 in tectis casum miserantur inanem Amborum, & tantos mortalibus esse labo-
 res. quibus ipsi scilicet carent.

¶ Non satis apte Vergilium fecisse initium belli inter Troianos & Latinos. Inde, quæ ex
 Apollonio & Pindaro traduxerit. Quamq; Græcorum cum uocabulis tū inflexio ne etiam
 sit delectatus. Caput .XVII.

Vid Vergilio contulerit Homerus, hinc maxime liquet, q; ubi rerum
 necessitas exegit a Marone dispositionē inchoandi belli, quam non ha-
 buit Homerus, q; ubi Achillis irā exordiū sibi fecerit, quæ decimo demū **B**
 belli anno contigerit, laborauit ad rei nouæ partum, ceruum fortuito saucium
 fecit causam tumultus. Sed ubi uidit hoc leue nimisq; puerile, dolorē auxit agre-
 stium, ut impetus eorum sufficeret ad bellum. Sed nec seruos Latini, & maxi-
 me stabulo regio curantes, atq; ideo quid fœderis cum Troianis Latinus ice-
 rit, ex muneribus equorum & currus iugalis nō ignorantes, bellum generi de-
 um oportebat inferre. Quid igitur? deorum maxima deducitur e cœlo, & maxi-
 ma furiarum de tartaris asciscitur. Sparguntur angues, uelut in scena parturien-
 tes furorem. Regina non solum de penetratibus reuerentiæ matronalis educit,
 sed & per urbem mediam cogitur facere discursus. Nec hoc contenta, syluas pe-
 tit accitis reliquis matribus in societatem furoris. Bacchatur chorus quondam
 pudicus, & orgia insana celebrantur. Quid plura? Maluissim Maronem & in **C**
 hac parte apud autorem suum, uel apud quemlibet Græcorum alium quod se-
 queretur habuisse.

ALIVM non frustra dixi, quia non de unius racemis uindemiam sibi fecit, sed
 bene in rem suam uertit, quicquid ubicunq; inuenit imitandum: adeo, ut de Ar-
 gonauticorum quarto, quorum scriptor est Apollonius, librum Aeneidos sue
 quartum totum pene formauerit: ad Didonem uel Aeneam, amatoriam conti-
 nentiam Medæ circa Iasonem transferendo. Quod ita elegantius autore diges-
 sit, ut fabula lasciuientis Didonis, quam falsam nouit uniuersitas, per tot tamen
 secula speciem ueritatis obtineat, & pro uero per ora omnium uolitet: ut picto-
 res fictoresq; qui figmentis liciorum contextas imitantur effigies, hac materia **D**
 uel maxime in efficiendis simulacris tanq; unico argumento decoris utantur.
 Nec minus histrionum perpetuis & gestibus & cantibus celebratur. Tantum
 ualuit pulchritudo narradi, ut omnes Phœnissæ castitatis cōscii, nec ignari ma-
 num sibi iniectisse reginam, ne pateretur damnum pudoris, conniueant tamen
 fabulæ: & intra conscientiam ueri fidem prementes, malint pro uero celebrari,
 quod pectoribus humanis dulcedo fingentis infudit. Videamus utrum atti-
 gerit & Pindarum, quem Flaccus imitationi inaccessum fatetur. Et minuta qui-
 dem atq; rorantia quæ inde subtraxit, relinquo: unum uero locum, quem tenta

E uit ex integro pene trāscribere, uolo communicare uobiscum, quia dignus est ut eum uelimus altius intueri.

Gel li. xvij
ca. x.

CVM Pindari carmen quod de natura atq; flagrantia montis Aetnae compositum est, æmulari uellet: eiusmodi sententias & uerba molitus est, ut Pindaro q; ipso, qui nimis opima & pingui facundia existimatus est, insolentior hoc quidem in loco tumidiorq; sit. Atq; uti uosmetipsos eius quod dico arbitros faciā, carmen Pindari qd est sup monte Aetna, quantulum mihi est memoriae, dicam.

Pindarus
in Pythiis.

κίωρ Δ' ουρουία σωέχῃ
Νιφόεω' αἴτνα πάειτες
κίουθ' ὀξείας τιθίνα,
F τᾶς, ἐρεύγνῃ μὲν ἀπλάμ
του πυρός ἀγνόταῖ
ἐν μυχῶν παγαί, ποταμοί
Δ' ἀμέραισι μὲν προχέοντα, ῥόον καπνῶ
ἄδωρ. ἀλλ' ἐν ὄρφναῖσι πέτρας
φοίνισα κυλινδομένα φλόξ, ἐς βαδῆα
Ἀρ φέρῃ πόντου πλάκα σὺν πατάγω.
κῆνο δ' ἀφάισιο κρηνοῦς ἐρπετῶν
Δήνοτάτο υεῖναπέμψη.

Audite nūc Vergilii uersus, ut inchoasse eum uerius
q; perfecisse dicatis.

G Portus ab accessu uentorum immotus, & ingens

Ipse, sed horrificis iuxta tonat Aetna ruinis.
Interdumq; atram prorumpit ad aethera nubem
Turbine fumantem piceo & candente fauilla,
Attollitq; globos flammaram, & sidera lambit.
Interdum scopulos auulsaq; uiscera montis
Erigit eructans, liquefactaq; saxa sub auras
Cum gemitu glomerat, fundoq; exaestuato imo.

Iā principio Pindarus ueritati obsecutus dixit quod res erat, quodq; illic oculis deprehenditur, interdū fumare Aetnam, noctū flammigare. Vergilius autē dum in strepitu sonituq; uerborum conquirendo laborat, utrunq; tempus nulla discretione facta cōfundit. Atq; ille Græcos quidem fontes immitatus, ignes eructare, & fluere amnes fumi, & flammaz fulua & tortuosa uolumina in plagas maris ferre, quasi quosdam igneos amnes luculente dixit. At hic uester atrā nubem turbine piceo & fauilla fumante ῥόον καπνῶ ἀδωανα, interpretati uolēs, crasse & immodice congeffit: globosq; flammaram, quod ille κρηνοῦς dixerat, duriter posuit, & ἀκνῆθ. Hoc uero innarrabile est, q; nubē atrā fumare dixit turbine picea & fauilla candente. Non enim fumare solent neq; atra esse, quæ sunt candentia: nisi forte candente dixit peruulgate & improprie pro seruētī prore lucenti. Nam candens est a candore, non a calore dictum. Quod autem scopulos eructari & erigi, eosdemq; ipsos statim liquesceri, & gemere, atq; glomora-

ri sub

ri sub auras dixit, hoc nec a Pindaro scriptum, nec unquam fando auditum, & oī- A
um quæ monstra dicuntur montruosissimum est.

POSTREMO Graiæ linguæ quæ se libenter addixerit, de crebris quæ usurpat uo-
cabulis æstimate. Dirus Vlysses. Spelæa ferarum. Dædala tacta. Rhodopeiæ
arces. Altaque Pæthæa. Atque Getæ, atque Hebrus, atque Actias orithyia. Et, Thy-
as ubi audito stimulant trieterica baccho Orgia, nocturnisque uocat clamore cy-
thero. Et, Non tibi Tyndaridis facies inuisa Lacænæ. Et, Ferte simul faunicque pe-
dem dryadesque puellæ. Et, Hinc atque hinc glomerantur Oreades. Et, Pars pedi-
bus plaudunt choreas. Et, Milesia uellera nymphæ Carpebant, hyali saturo suca-
ta colore. Et, Drymoque xanthoque lygeaque phyllodoceque. Et, Melite Panopæaque
uirgo, Nesea Spioque thaliaque cymodoceque. Et, Alcædrumque Haliumque noemo-
naque prytaninque. Et, Amphio dirceus in acteo aracyntho. Et Senior glauci cho- B
rus, inouisque Palæmon. Versus est Parthenii, quo grammatico in Græcis Ver-
gilius usus est. Hic ait, Glaucō & Panopee & Inoo Melicertæ. Et, Tritonesque
citi. Immania cete.

ADEO autem & declinationibus Græcis delectatur, ut Mnesthea dixerit pro
Mnestheū. Sicut ipse alibi, Nec fratre Mnestheo. Et pro Orpheo dicere malue-
rit Orphi, Græce declinando, ut Orphi Calliope Lino formosus Apollo. Et,
Vidimus o ciues Diomedē. Et talium nominum accusatiuus Græcus est in e de
finens. Nam si quis eum putat latine dixisse Diomedem, sanitas metri in uersu
desiderabit. Denique omnia carmina sua Græce maluit inscribere Bucolica, Ge- C
orgica: Aeneis, cuius nominis figuratio a regula latinitatis aliena est.

¶ Quæ Vergilius tam occulte a Græcis traduxerit, ut uix unde ducta sint, possit agnosci.
Caput .XVIII.

Ed de his hæctenus, quorum plura omnibus, aliqua nonnullis Ro-
manorum nota sunt. Ad alia uenio, quæ de Græcarum literarum pe-
netralibus eruta nullis cognita sunt, nisi qui Græcam doctrinam di-
ligenter hauserunt. Fuit enim hic poeta ut scrupulose & anxie, ita dissimulans &
quasi claculo doctus, ut multa trãstulerit, quæ unde trãslata sint, difficile sit cognitu. D

In exordio Georgicorum posuit hos uersus.

Liber & alma Ceres uestro si munere tellus

Chaoniam pingui glandem mutauit arista

Poculaque inuentis acheloua miscuit uuis.

Nihil in his uersibus grammaticorum cohors discipulis suis amplius tradit, nisi
illud, opera Cereris effectum, ut homines ab antiquo uictu desisterent, & fru-
mento pro glandibus uterentur. Liberum uero uitis repertorem, prestituisse hu-
mano potui uinum, cui aqua admisceretur. Cur autem Acheloum amnem po-
tissimum Vergi. cum aquam uellet intelligi, nominarit, nemo uel quærit, uel oī-
no subesse aliquid eruditius suspicatur. Nos id altius scrutati, animaduertimus
doctum poetam, antiquissimorum Græcorum more, sicut docebit autoritas,
elocutum: apud quos proprie in aquæ significatiōe ponebatur Achelous. Ne-
que id frustra, nam causa quoque eius rei cum cura relata est. Sed prius quæ causam
propono, illud antiquo poeta teste monstrabo, hunc morem loquendi peruaga
p in tum fu

Etum fuisse, ut Acheloum pro quauis aqua dicerent. Aristophanes uetus comicus in comœdia Cotalo sic ait, *Grauiabor, inquit, uino cui aqua non fuisset admixta, id est, mero. Cur autem sic loqui soliti sunt, Ephorus notissimus scriptor historiarum libro secundo ostendit his uerbis,*

F Potest ne lucidius ostendi Acheloum a Græcis ueteribus pro quacuncq; aqua dici solitum? Vnde doctissime Vergilius ait, uinum Acheloo Liberum patrē miscuisse. Ad quam rem etsi satis testiū est, cum Aristophanis comici, & Ephori historici uerba prodiderimus, tamen ultra progrediemur. Didymus em̄ grammaticorum facile eruditissimus, posita causa, quam superius Ephorus dixit, alteram quoq; adiecit his uerbis,

Licet abunde ista sufficiant ad probationem moris antiqui, quo ita loquendi usus fuit, ut Achelous commune omnis aquæ nomen haberetur, tamen his q; & Euripidis nobilissimi tragœdiarū scriptoris addetur autoritas, quam idē Didymus grammaticus in his libris quos *Ἐργασθούμηνος ἀέτη* scripsit, posuit his uerbis,

vij. Aene. Sūt in libro septimo illi uersus, quibus Hernici populi, & eorum nobilissima, ut tunc erat, ciuitas Anagnia enumerantur, *Quos diues Anagnia pascit.*

*Quos Amasene pater: non illis omnibus arma,
Nec Clypei currus ue sonant, pars maxima glandes
Liuentis plumbi spargit, pars spicula gestat
Bina manu, fuluocq; lupi de pelle galeros*

H Tegmen habent capiti, uestigia nuda sinistri
Instituere pedis, crudus tegit altera pero.

Hunc morem in Italia fuisse, ut uno pede calceato, altero nudo iretur ad bellum, nusq; adhuc quod sciam repperi: sed eam Græcorum nonnullis consuetudinem fuisse, locupleti autore iam palam faciam. In qua quidem re mirari est potest huius occultissimam diligentiam. Qui cum legisset Hernicos quorū est Anagnia, a Pelasgis oriundos, appellatosq; ita, a Pelasgo quodam duce suo qui Hernicus nominabatur: morem quem de Aetolia legerat, Hernicis assignauit, qui sunt uetus Colonia Pelasgorum. Et Hernicum quidem hominem Pelasgū ducem Hernicis fuisse Iulius Higinus in libro secundo urbium, non paucis uerbis probat. Morem uero Aetolis fuisse uno tantummodo pede calceato in bellum ire, ostendit clarissimus Euripides scriptor tragicus. In cuius tragœdia q̄ Meleager inscribitur, nuntius inducitur describens, quo quisq; habitu fuerit ex ducibus, qui ad aprum capiendum conuenerant. In eo hi uersus sunt,

Animaduertis diligentissime uerba Euripidis a Marone seruata? Ait enim ille, A

Et eundem pedem nudum Vergilius quoque dixit, Vestigia nuda sinistri Insti-
tueret pedis. In qua quidem re, quo uobis studium nostrum magis comprobe-
tur, non reticebimus rem paucissimis notam, reprehensum Euripidem ab Ari-
stotele, qui ignorantiam istud Euripidis fuisse contendit, Aetolos enim non læ-
uum pedem habere nudum, sed dextrum. Quod ne affirmem potius quam pro-
bem, Aristotelis uerba ponam ex libro, quem de poetis secundo superscripsit.
In quo de Euripide loquens ait,

Cum hæc ita sint, uideris tamen Vergilium Euripide autore quæ Aristotele uti
maluisse. Nam ut hæc ignorauerit uir tam anxie doctus, minime crediderim. Iu-
re autem prætulit Euripidem. Est enim ingens ei cum Græcarum tragœdiarum
scriptoribus familiaritas, quod uel ex præcedentibus licet, uel ex his quæ mox
dicentur, opinari.

¶ De aliis locis, quos Vergilius a Græcis sumpsit. iij. & ix. Aeneidos. Caput .XIX.

N libro quarto in describenda Elissæ morte ait, quæ ei crinis abscissus
esset his uersibus, Nondum illi flauum Proserpina uertice crinem
Abstulerat, stygiocque caput damnauerat orco. Deinde Iris a Iunone
missa abscidit ei crinem, & ad orcum refert. Hanc Vergilius non de nihilo fa-
bulam fingit, sicut Aurelius, uir alias doctissimus, Cornutus extimat, qui adno-
tationem eiusmodi apposuit his uersibus, Vnde hæc historia, ut crinis auferen-
dus sit morientibus, ignoratur. Sed assueuit poetico more aliqua fingere, ut de
aureo ramo. Hæc Cornutus. Sed me pudet quæ tantus uir Græcarum etiam do-
ctissimus literarum ignorauit Euripidis nobilissimam fabulam Alcestim. In hac
enim fabula in scenam I Orcus inducitur gladium gestans, quo crinem abscidit I Charon
Alcestidi, & sic loquitur,

πόλλ' ἄρ σὺ λέξας, οὐδὲρ ἄρ πλείον λάσεις.

ἢ δ' οὐ γὰρ κατὰ σῆμα εἰς ἄδου δόμους.

στρίχῳ δ' ἐπ' ἀντλή, ὡς κατὰ ζώματι ξίφει.

ἴσθες γὰρ οὐτος τῶν ἡΐ χθονός θεῶν,

ὅπου πόσ' ἔγχετο κρητὸς ἀγνίστ' ἤριχα.

Proditum est, ut opinor, quem secutus Vergilius fabulam abscindendi crinis
induxerit. ἀγνίστα autem dicunt diis consecrare. unde poeta noster ait, ex Iridis
persona. Hunc ergo diti Sacrum iussa fero, tecum isto corpore soluo.

Nunc quia plæraque omnia quæ supradixi, instructa autoritate tragicorum p
baui, id quoque quod a Sophocle tractum est, annotabo. In libro enim quarto
Vergilius Elissam facit postquam ab Aenea relinquitur, uelut ad sacrificarum sa-
garumque carmina & deuotiones fugientem, & inter cætera ait, sedandi amoris
gratia herbas quæsitas, quæ æneis faucibus secarentur. Hæc res nonne quæsti-
one digna est, unde Vergilio æneæ falces in mentem uenerint? Ponam itaque
p iij Vergilianos

Loquitur
charon
D

iij. Aenei.

A Vergilianos uersus, mox & inde Sophoclis, quos Maro æmulatus est, Falcibus & messæ ad lunam quæruntur ahenis Pubentes herbæ nigri cum lacte ueneni.

Sophoclis aut̄ tragœdia id de quo q̄rimus etiã titulo p̄fert. Inscribit̄ em̄ Rhizotomoi, in qua Medæã describit̄ maleficas herbas secãtem, sed auersam, ne ui noxii odoris ipsa interficeret̄, & succũ quidẽ herbarũ in cados æneos refundentẽ, ipsas autem herbas æneis falcibus execantem. Sophoclis uersus hi sunt,

Hæc Sophocles. Quo autore sine dubio Vergilius protulit æneas falces. Oino aut̄ ad rem diuinã plæraçq; ænea adhiberi solita multa indicio sunt, & in his maxime sacris, quibus delinire aliquos, aut deuouere, aut deniq; exigere morbos uolebãt. Taceo illud Plautinũ cum ait, Mecum habet pagus morbus æs, & qd̄ alibi Vergilius, Curetum sonitus crepitantiãq; æra. Sed Carminii curiosissimi & docti uerba ponam, qui in libro de Italia secundo sic ait, Prius itaq; & Tuscos æneo uomere uti, cum conderent̄ urbes, solitos, in traiectionis eorum sacris inuenio: & in Sabinis ex ære cultros, quibus sacerdotes tonderent̄. Post hæc Carminii uerba, longum fiat, si uelim percensere, q̄ multis in locis Græcorum uetustissimi æris sonos tanq; rẽ ualidissimã adhibere soliti sunt. Sed p̄senti operi docuisse nos sufficit, falces æneas Maronis, exemplo Græci autoris inductas.

In libro nono Vergilius posuit hos uersus.

Stabat in egregiis Arcentis filius armis
Pictus acu chlamydem & ferrugine clarus ibera,
Insignis facie, genitor quem miserat Arcens
Eductum matris luco Symetia circum
Flumina, pinguis ubi & placabilis ara Palici.

H Quis hic Palicus deus uel potius qui dii Palici, (nã duo sunt) apud nullum penitus autorem latinum quod sciam repperi, sed de Græcorum penitissimis literis hanc historiam eruit Maro. Nam primum ut Symetus fluuius, cuius in his uersibus meminit, in Sicilia est, ita & dii Palici in Sicilia coluntur, quos primũ omnium Aeschylus tragicus uir utiq; Siculus i literas dedit. Interpretationem q̄q; nominis eorũ, quã Græci *ἑτυμολογίῳ* uocãt, exp̄ssit uersibus suis. Sed priusq; uersus Aeschili ponã, paucis explanãda est historia Palicorũ. In Sicilia Symetus fluuius est. Iuxta hunc Nympha Thalia cõpressu louis grauida, metu lunonis optauit, ut sibi terra dehisceret, quod & factum est. Sed ubi uenit tempus maturitatis infantum, quos aluo illa gestauerat, reclusa terra est, & duo infantes de aluo Thaliæ progressi emerferunt, appellatique sunt Palici *ἄρτι πάλιν ἐπέδου*, quoniam prius in terram mersi, denuo inde reuersi sunt. Nec longe inde lacus breues sunt, sed immensum profundi, aquarum scaturigine semper ebullientes, quos incolæ crateras uocant, & nomine Dellos appellant, fratrelq; eos Palicorum extimant, & habentur in cultu maximo. Præcipueq; circa exigen-

circa exigendum iuxta eos iusiurandum, præsens & efficax numen ostenditur. **A**
 Nam cum furti negati uel eiuscemodi rei fides quæritur, & iusiurandum a sus-
 pecto petitur: uterq; ab omni contagione mundi, ad crateras accedunt, accepto
 prius fidei iussore a persona quæ iuratura est, de soluendo eo quod peteretur, si
 addixisset euentus. Illic inuocato loci numine, testatum faciebat esse iurator, de
 quo iuraret. Quod si fideliter faceret, discedebat illæsus. Si uero subeslet iuriu-
 rando mala conscientia, mox in lacu amittebat uitã falsus iurator. Hæc res ita
 religionem fratrum commendabat, ut crateres quidem implacabi'es uocaren-
 tur. Nec sine diuinatione est Palicorum templum. Nam cum Siciliam sterilis
 annus arefecisset, diuino Palicorum responso admoniti Siculi, heroi cuidã cer-
 tum sacrificium celebrauerunt, & reuertit ubertas. Qua gratia Siculi omne ge-
 nus frugum congesserunt in aram Palicorum. Ex qua ubertate ara ipsa pin-
 guis uocata est. Hæc est omnis historia, quæ de Palicis eorumq; fratribus in **B**
 Græcis tantummodo literis inuenitur, quas Maro nō minus q̄ latinas hausit.
 Sed hæc quæ diximus autoritatibus approbanda sunt. Aeschyli tragœdia est,
 quæ inscribitur Aetna. In hac cum de Palicis loqueretur, sic ait,

Hæc Aeschylus.

Callias autem in septima historia de rebus ita scribit, **C**

Hactenus Callias. Polemon uero sic ait, in libro qui inscribitur

Hæc Polemon. Sed & Anaxagoras in tertia historia sua de loci diuinatione
 ita scribit, **D**

Absoluta est (extimo) & autoribus idoneis asserta explanatio Vergiliani loci,
 quem literatores nostri nec obscurum putant, contenti uel ipsi scire uel insinua-
 re discipulis, Palicum dei esse cuiusdam nomen. Quis sit autē deus iste uel un-
 de sit dictus, tam nesciunt, q̄ scire nolunt, quia nec ubi quærāt suspiciantur, quæ-
 si Græcæ lectionis expertes.

¶ De Gargaris & Mysia ex primo Georgicon. Caput XX.

Nec illos uersus relinquemus intactos, qui sunt in primo *νεογεγονότα*
 Humida solstitia, atq; hyemes orate serenas

P V

Agricolæ.

E Agricolaë. Hyberno lætissimā puluere farra.
Læus ager. nullo tantum se Mysia cultu
Iactat, & ipsa suas mirantur Gargara menses.

Sensus hic cum uideatur oblcuor, pauloq; pplexius, q̄ poetæ huius mos
est, pronūtiatus, tamē habet in se aiaduertendā quæstionē ex Græca antiquita
te uenientē, quæ sint ista Gargara quæ Vergi. esse uoluit fertilitatis exemplar.

F Gargara hæc igitur sunt in Mysia, quæ est Hellesponti prouincia. Sed signifi-
catio nominis & loci duplex est. Nam & cacumē mōtis Idæ, & oppidum sub
eodē mōte hoc nomine uocant. Homerus significationem cacuminis ita posuit
Ἡρῆ δὲ κρηπιδῶς προσεβήσατο γάργαρον ἄκρον Ἰδῆς ὑψηλῆς. Hic Gargarū pro excellentissi-
mo mōtis loco accipi conuenire & ipse sensus indicatiū facit, nam de loue loquitur. Sed & alibi codē Homero teste manifestus exprimitur. Et Epicharmus ue-
tustissimus poeta in fabula quæ inscribitur Troes, ita posuit,

Locus resti-
tutus ex Ili.
Διij.

Ex his liquido claret, gargara cacumē Idæ mōtis appellitari. Pro oppido autē
Gargara qui dixerint, enumerabo. Ephorus notissimus historiarum scriptor
in libro quinto sic ait,

Nec Ephorus solus, sed etiam Phileas uetus scriptor in eo libro qui inscri-
G bitur Asia, sic meminit,

Arati etiam liber e'egion fertur, in quo de Diotimo quodā poeta sic ait,

Ex his uersibus etiam ciuium nomen innotuit, quia Gargares uocantur. Cū
igitur constet Gargara nunc pro montis cacumine, nūc pro oppido sub eodē
monte posito accipienda, Vergilius non de summo monte, sed de oppido loq-
tur. Cur tamen Gargara posuerit, ut locum frugum feracē, requiramus. Et om-
nem quidem illam Mysiam opimis segenibus habitam satis constat, scilicet ob
humorē soli. Vnde Vergilius in supradictis uersibus cū dixisset, Humida sol-
H stitia, intulit, nullo tantū se Mysia cultu iactat. atq; diceret, Omnis regio quæ
opportunos habuerit humores, æquiparabit fecunditates aruorū Mysiæ. Sed
Homerus cum ait, Ἰδῆ δ' ἵκανε πολυπίδακα, κρητὴρα θεῶν γάργαρον. humidū designat
subiacentē monti agrum. Nam polypidaka significat fontibus abundantē. Vn-
de hæc Gargara tanta frugū copia erāt, ut qui magnum cuiusq; rei numerum
uellet exprimere, pro multitudine imensa Gargara nominaret. Testis Alcæus
qui in cælo tragœdia sic ait,

Locus resti-
tutus ex Ili.
viiij.

Gargara ut uidetis manifeste posuit pro multitudine. Nec aliter Aristomenes.

Locus resti-
tutus

Ἐν βουδοῖς. Ἐνδορ γούρ ἡμῖν γάργαρον.
Aristophanes autem comicus composito nomine ex Arena & Gargaris, innu-
merabilem, ut eius lepos est, numerū conatur exprimere. In fabula em̄ Acha-
neusin ait,

Ὁ ἄνδρ' ἰδὼ δὲ δὴ γὰρ τὴν ἐμαντὸν κατὰ δ' ἴω.

Ἡ δὲν δὲ βλά. πάλυ δὲ βλά. τὴν ἴω.

Ἄ δ' ἰδὼ δὴ δὴν, ἰαμμονοσιογάργα.

Ἡ δ' ἰδὼ τὴν δὴ δὴν ἄξιον χαρῆς οἶον.

A
Locus res-
titutus,

Arenā autē seorsum p multis Varro s̄ape in Menippeis suis posuit. Sed Aristo-
phanes adiecit Gargara, ad significationem numerositatis innumeræ. Est ergo
secundum hæc sensus horum uersuum talis. Cum ea sit anni tēperies, ut hyems
serena sit, solstitium uero imbricum, fructus optime proueniunt. Hæc autem
adeo agris necessaria sunt, ut sine iis, nec illi natura fecundissimi Mysic̄ agri re-
spōsuri sint opinioni fertilitatis, quæ de his habetur. Addit Mysic̄ nominatim
Gargara, q̄ ea urbs posita in imis radicibus Idæ montis, defluentibus inde hu-
moribus irrigetur, possitq̄ uideri solstitiales imbres non magnopere desidera-
re. Hoc in loco ad fidem sensui faciendam, q̄ uliginosa sint non sola Gargara
prouicia mōtis, sed & uniuersæ Mysic̄ arua, adhiberi potest testis Aeschylus.

B

Quid de Græcis i hoc loco traxerit diximus. Addemus præterea hoc cū
iucunditatis gratia, & ut liqueat Vergilium nostrum undiq̄ ueterū sibi orna-
menta traxisse, unde hoc dixerit, Hyberno lætissima puluere farra. In libro em̄
uetustissimorum carminum, qui ante omnia quæ a latinis scripta sunt, compo-
situs ferebatur, inuenitur hoc rusticum uetus canticum, Hyberno puluere, uer-
no luto, grandia farra Camille metes.

¶ De poculorum generibus.

Caput. XXI.

C
Ex diuersis
Vergilij lo-
cis

Nomina poculorum Vergilius plæruncq̄ Græca ponit, ut Carchesia, ut
Cymbia, ut Cantharos, Scyphos. De Carchesiis ita. Cape Mæonii Car-
chesia Bacchi Oceano libemus ait,

Et alibi. Hic duo rite mero libans Carchesia Baccho.

De Cymbiis. Inferimus tepido spumantia Cymbia lacte

De Cantharo. Et grauis attrita pendebat Cantharus ansa.

De Scyphis. Et sacer impleuit dextram Scyphus.

Ea autem cuius figuræ sint, quis ue eorum fecerit mentionē, nemo quærit, con-

tenti scire huiuscemodi esse pocula. Et Scyphos quidem Cantharosq̄ consueta

uulgi nomina ferendum si transeant. Sed de Carchesiis Cymbiisq̄ quæ apud

Latinos haud scio an unquam reperias, apud Græcos autē sunt rarissima, non

uideo cur nō cogant̄ ingrere, quid sibi noua & peregrina Græca nomina ue-

lint. Est autē Carchesiū poculū Græcis rātūmodo notū. Meminit eius Phe-

recydes in libris historiæ, aitq̄ louē Alcumenæ p̄tiū cōcubitus Carchesium

aureū dono dedisse. Sed Plautus insuetū nomē reliquit, aitq̄ i fabula Amphi-

tryone, pateram datam, cum longe utriusq̄ poculi figura diuersa sit. Patera

enim ut & ipsum nomen indicio est, planum ac patens est. Carchesiū uero pro-

cerum & circa mediam partem compressum, ansatum mediocriter, ansis a sum-

mo ad infimum pertingentibus. Asclepiades autem uir inter Græcos appri-

me doctus ac diligens, Carchesia a nauali re existimat dicta. Ait enim naualis

ueli partem

Poculorū
uaria gene-
ra.

D

Carchesiū

Patera

plexius, q̄ potest
questione ex Græcis
se uoluit fertilitatis
reponi prouincia. Sci-
ne mōtis Idæ, & oppi-
ficationem cacumini
Hic Gargarū pro ex-
dicū facit, nam de hui-
exprimitur. Et Epichar-
es, ita posuit,

appellari. Pro oppi-
dinus historiarum

riptor in eo libro qui

o quodā poeta hui-

quia Gargares uocant̄
e, nūc pro oppido
monte, sed de oppi-
feracē, requiramus. i
m̄latis constat, scilicet
cū dicitur, Humidū
ceret, Omnis regi-
tates aruorē. Myti-
q̄ q̄ q̄, humidū dū
onibus abundan-
m cuiusq̄ rei nom-
ominaret. T. etis

Nec aliter Aristoteli

Arena & Gargari
nere. In fabula eni

E ueli partē inferiorem pateram uocari, at circa mediam ferme partem $\tau\epsilon\acute{\alpha}\chi\lambda\omicron\sigma$ dici, summam uero partem Carchesium nominari, & inde diffundi in utrunq; ueli latus: eaq; cornua uocantur. Nec solus Asclepiades meminit huius poculi, sed & alii illustres poetæ, ut Sappho, quæ ait,

Sophocles in fabula quæ inscribitur

Cymbia. Hæc de Carchesiis ignoratis latinitati & a sola Græcia celebratis. Sed nec Cymbia in nostro sermone reperies. Est enim a Græcorum paucis relatum. Philemon notissimus comicus in Phantasmate ait.

F

Anaxandrides etiam comicus in fabula a Græcis

Meminit eius & Demosthenes in oratione quæ est in Midiam. Cymbia aut hæc ut ipsius nominis figura indicat, diminutiue a Cymba dicta, quod & apud Græcos & apud nos ab illis trahentes, nauigii genus est. Ac sane animaduerti ego apud Græcos multa poculorum genera a re nauali cognominata, ut Carchesia supra docui, ut hæc Cymbia pocula procera ac nauibus similia. Meminit huius poculi Eratosthenes uir longe doctissimus in epistola ad Agetorem Lacedæmonium his uerbis.

G **Cissymbiū** Fuerunt qui Cysymbium a Cissymbio per syncopam dictum extimauerunt. Cissymbii autem (ut de Homero taceam, qui hoc poculum Cyclopi ab Ulysse datum memorat) multi faciunt mentionem, uoluntq; nonnulli proprie cissymbium ligneum esse poculum ex hedera, id est, $\kappa\iota\omicron\varsigma$. Et Nicander quidam Colophonius in primo Hialicon sic ait.

Sed & Callimachus meminit huius poculi.

H Qui autem cissymbium ex hedera factum poculum $\delta\iota\omicron\varsigma \epsilon\kappa \kappa\iota\omicron\varsigma$ non dici arbitrantur, Euripidis autoritate niti uidentur, qui in Andromacha sic ait.

Cantharus Hæc de cymbio. Sequitur ut quādo cantharum & poculi & nauigii genus esse supradiximus, probetur exemplis. Et pro poculo quidem nota res est, uel ex ipso Vergilio, qui aptissime proprium Liberi patris poculum assignat Sileno. Sed id ut supra polliciti sumus, etiam pro nauigio poni solitū debemus ostendere. Menander in nauclero.

Et sacer impleuit dextram scyphus. Scyphus Herculis poculum est, ita ut **A**
 Liberi patris cantharus. Herculem uero fictiores ueteres non sine causa cū po-
 culo fecerunt, & nonnunquā quassabundum & ebrium, non solum quod is heros
 bibax fuisse perhibetur, sed etiam antiqua historia est, Herculem poculo tanquā
 nauigio uētis immēsa maria transisse. Sed de utraq; re pauca ex Græcis antiqui-
 tatibus dicam. Et multibibum heros istum fuisse, ut taceam quæ uulgo nota
 sunt, illud non obscurum argumentū est, quod Ephippus in Busiride inducit Her-
 culem sic loquentem,

Est etiam historia non adeo notissima, nationem quādam hominum fuisse **Calix**
 prope Heracleā ab Hercule constitutam Cylicranorum, composito nomine
 ἀπό τῆς κύλικος. Quod poculi genus nos una litera immutata calicem dicimus. **B**
 Poculo autem Herculem ductum, ad Ἑλλάδα Hispaniæ insulam nauigasse, &
 Pimastis egregius scriptor Græcorum dicit, & Pherecydes autor est, quorum
 uerba subdere supersedi, quia propiora sunt fabulæ quā historiæ. Ego tamen ar-
 bitror non poculo Herculem maria transuectum, sed nauigio, cui scypho no-
 men fuit, ita ut supra cantharum, & carchesium, & a cymbis deriuata cymbia,
 omnia hæc asseruimus esse nauigiorum uocabula.

¶ De alijs quibusdam locis Vergilij.
 Caput XXII.

Nomina quoque Vergilius nonnunquā ex antiquissimis Græcorum historiis
 mutuat. Scitis apud illū unā ex comitibus Dianæ Opim uocari. Quod **C**
 nomen uulgo fortasse temere impositū, uel etiā fictū putatur ab ignorantibus
 ingeniosum poetam, cognomē quod a ueteribus Græcis scriptoribus ipsi Dia-
 næ fuerat impositum, comiti eius assignare uoluisse. Sed Vergilius sic ait,
 Velocem interea superis in sedibus Opin
 Vnam ex uirginibus sociis sacraque caterua
 Compellabat, & has tristis Latonia uoces Ore dabat. Et infra.
 At triuicæ custos iandudum in montibus Opis.
 Opin, inquit, comitem & sociam Dianæ. Sed audite unde Vergilius hoc no-
 men acceperit, qui (ut dixi) quod epitheton ipsiusce legerat, sociæ eius imposu-
 it. Alexander Aetolus poeta egregius in libro qui inscribitur Musæ, refert quan- **D**
 to studio populus Ephesius dedicato templo Dianæ curauerit præmijs proposi-
 tis, ut qui tunc erant poetæ ingeniosissimi, in deam carmina diuersa componerent.
 In his uersibus Opis non comes Dianæ, sed Diana ipsa uocata est. Loqui-
 tur autem (ut dixi) de populo Ephesio.

E Apparuit (ni fallor) Opin Dianam dictam, & Vergilium de nimia doctrina hoc nomen in eius comitem transfuisse.

Excessere omnes adytis arisque relictis Dii. Hoc unde Vergilius dixerit, nullus inquit, sed constat illum de Euripide traxisse, qui in fabula Troadibus inducit Apollinem, cum Troia capienda esset, ista dicentem,

† Neptunū

Locus resti ἐγὼ δὲ, νηῶμα γὰρ ἀργείας δεῖ

tutus

ἤραε, ἀθάνατοί, αἰσωνεζέλοισι φεύγετε,

Inducit aut Δείπω τὸ κλέος Ἴλιον, βαμδὸς ἑμούςε.

Neptu. nō ἐρημία γὰρ πόλις ὅταν λάβῃ κακί,

Apollo

νοσθε τὰ πῖν δειῶν, οὐδὲ τιμᾶσθε δέλη.

F Qui uersus docent unde Vergi. usurpauerit discessisse deos a ciuitate iā capta. Nec hoc sine autoritate Græce uetustatis est, quod ait, Ipsa Iouis rapidum iaculata e nubibus ignem.

Euripides enim inducit Mineruam uentos contra Græcorum classem a Neptuno petentem, dicentemque, debere illum facere quod Iupiter fecerit, a quo in Græcos fulmen acceperit.

Apud Vergilium Pan niueo lanæ munere Iunam illexisse perhibetur in nemora alta uocans. Munere sic niueo lanæ, si credere dignum est, & reliqua. In hoc loco Vale. Probus uir perfectissimus notat, nescire se hanc historiam siue fabulam, quo referat autore. Quod tantum uirum fugisse miror. Nam Nicanter huius est autor historiæ, poeta, quem Didymus grammaticorum omnium quicque sint, quicque fuerint instructissimus, fabulosum uocat. Quod sciens Vergilius adiecit, si credere dignum, adeo se fabuloso usum autore fatetur.

G In tertio libro cursim legitur, neque unde translatum sit quaeritur, Quæ Phœbo pater omnipotens mihi Phœbus Apollo Prædixit. & cætera. In talibus locis grammatici excusantes imperitiam suam, inuentiones has ingenio magis quam doctrinæ Maronis assignant, nec dicunt eum ab aliis mutuatum, ne nominare autores cogantur. Sed affirmo doctissimum uatem etiam in hoc Aeschylū eminentissimum tragicædiarum scriptorem secutum, qui in fabula, quæ latina lingua Sacerdotis inscribitur, sic ait,

H

Ecquid clarum factum, inde sumpsisse Vergilium, quæ Apollo ea uaticinet, quæ sibi Iupiter fatur? Probatum ne uobis est, Vergilium, ut ab eo intelligi non potest, qui sonum latinæ uocis ignorat, ita nec ab eo posse, qui Græcam non hauserit extrema satietate doctrinam. Nam si fastidium facere non timerem, ingentia poteram uolumina his quæ a penitissima Græcorum doctrina transfuisset, implere. Sed ad fidem rei propositæ relata sufficient.